

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Lublinie

LLU.410.026.01.2017
P/17/082

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Lublinie
ul. Okopowa 7, 20-022 Lublin
T +48 81 461 31 20, F +48 81 461 31 11
llu@nik.gov.pl
Adres korespondencyjny: Skr. poczt. P-112, 20-001 Lublin 1

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/17/082 — Działania organów administracji publicznej w zakresie ochrony ludności przed promieniowaniem elektromagnetycznym pochodzącym od urządzeń telefonii komórkowej
Okres objęty kontrolą	Lata 2015–2018 (do 31 stycznia), z uwzględnieniem zdarzeń z okresu wcześniejszego, mających istotny wpływ na zagadnienia objęte kontrolą
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Lublinie
Kontrolerzy	1. Przemysław Fidecki, doradca ekonomiczny, upoważnienie do kontroli nr LLU/174/2017 z 24 listopada 2017 r. 2. Anna Kowalska, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LLU/173/2017 z 24 listopada 2017 r. 3. Katarzyna Zglińska, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LLU/175/2017 z 24 listopada 2017 r. (dowód: akta kontroli, tom I str. 3-8)
Jednostka kontrolowana	Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Lublinie, ul. Pielęgniarek 6, 20-708 Lublin (dalej: WSSE)
Kierownik jednostki kontrolowanej	Irmina Nikiel, Lubelski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Lublinie ¹ od dnia 5 września 2016 r. (dalej: <i>Wojewódzki Inspektor Sanitarny</i> lub <i>PWIS</i>) (dowód: akta kontroli, tom I str. 192, 523-527)

II. Ocena kontrolowanej działalności²

Ocena ogólna

W okresie objętym kontrolą NIK, WSSE nie była wystarczająco przygotowana pod względem organizacyjnym, kadrowym i sprzętowym do realizacji zadań w obszarze nadzoru nad warunkami higieny radiacyjnej w otoczeniu stacji bazowych telefonii komórkowej (dalej „SBTK”). Nie przeprowadzano pomiarów kontrolnych poziomu pól elektromagnetycznych (dalej „PEM”) w otoczeniu SBTK z własnej inicjatywy, na podstawie analizy ryzyka, ukierunkowanej na wybór miejsc narażonych na występowanie ponadnormatywnego poziomu PEM. Pojedyncze pomiary interwencyjne (na wniosek) nie były rzetelnie dokumentowane i w pełni zgodne z przywołaną metodą badawczą. WSSE nie prowadziła udokumentowanej analizy wyników pomiarów przedkładanych przez użytkowników SBTK. Działalność oświatowo-zdrowotna w obszarze PEM była prowadzona w ograniczonym zakresie. Formułując przedmiotową ocenę, NIK uwzględnia, iż w okresie objętym kontrolą brak było jednolitych wytycznych Głównego Inspektora Sanitarnego dotyczących realizacji działań kontrolnych w obszarze PEM oraz działalności oświatowo-zdrowotnej ukierunkowanej na ochronę ludzi przed nadmierną ekspozycją na pole elektromagnetyczne od urządzeń mobilnych.

¹ Poprzednio: Mirosław Starzyński — Lubelski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny od 26 listopada 2012 r. do 1 września 2016 r.

² Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

W regulacjach wewnętrznych i zakresach czynności pracowników nie uwzględniono zadań związanych z analizą dokumentów przedkładanych przez prowadzących instalacje SBTk, a pracownik, dokonujący analizy tych dokumentów, nie został przeszkolony w tym zakresie. Od listopada 2017 r. WSSE nie posiadała akredytacji Polskiego Centrum Akredytacji (dalej „PCA”) na wykonywanie pomiarów kontrolnych PEM w otoczeniu SBTk, co ograniczało możliwość wykorzystania ich wyników w postępowaniach administracyjnych. Działania kontrolne ograniczał też wpływ ważności świadectw wzorcowania mierników PEM (w kwietniu 2017 r.). Ich parametry umożliwiały wykonywanie pomiarów metodą szerokopasmową, a więc nie pozwalały na identyfikację źródeł PEM i zastosowanie w praktyce poprawek pomiarowych, umożliwiających uwzględnienie parametrów pracy instalacji wytwarzających PEM najbardziej niekorzystnych z punktu widzenia oddziaływania na środowisko. W konsekwencji, urządzenia te nie pozwalały na spełnienie wszystkich wymogów metodyki pomiarów określonej w załączniku nr 2 do rozporządzenia Ministra Środowiska z 30 października 2003 r.³ Były natomiast wystarczające dla dokonywania pomiarów chwilowego natężenia PEM realizowanych w ramach działań interwencyjnych w konkretnych lokalizacjach.

WSSE nie dysponowała usystematyzowanymi danymi na temat liczby SBTk na terenie województwa oraz ich podstawowych parametrów. Brak było też sformalizowanych zasad ewidencjonowania danych na temat SBTk jako źródeł PEM. Pomiary kontrolne dotrzymywania dopuszczalnych poziomów PEM w otoczeniu SBTk nie były uwzględniane w rocznych planach pracy WSSE. Nie prowadzono z własnej inicjatywy pomiarów kontrolnych PEM w otoczeniu SBTk na podstawie analizy ryzyka, ukierunkowanej na wybór miejsc narażonych na występowanie ponadnormatywnego poziomu PEM. Prowadzono pomiary na wniosek, jednak nie były one rzetelnie udokumentowane i nie mogły stanowić podstawy do formułowania wniosków o dotrzymaniu dopuszczalnych poziomów PEM. W WSSE nie prowadzono udokumentowanej analizy wyników pomiarów przedkładanych przez użytkowników SBTk. Część wyników pomiarów zawierała zaś braki ograniczające miarodajność sformułowanych wniosków.

WSSE nie prowadziła systematycznych działań oświatowo-zdrowotnych, związanych z ochroną przed promieniowaniem elektromagnetycznym pochodzącym od urządzeń telefonii komórkowej, nie inicjowała współpracy na szczeblu wojewódzkim z innymi podmiotami oraz nie koordynowała i nie nadzorowała działalności placówek oświatowych w tym zakresie. Prowadziła działania informacyjne, dotyczące szkodliwości oddziaływania telefonu komórkowego na organizm użytkownika, w ramach przedsięwzięć organizowanych przez inne jednostki.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Organizacja wykonywania zadań w zakresie ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym pochodzącym od urządzeń telefonii komórkowej

Opis stanu
faktycznego

1.1. Według kolejno obowiązujących, w latach 2015-2018, regulaminów organizacyjnych WSSE⁴ zadania związane z ochroną przed promieniowaniem

³ Rozporządzenie w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów (Dz. U. Nr 192 poz.1883), dalej „rozporządzenie MŚ z 2003 r.”

⁴ Regulamin organizacyjny wprowadzony zarządzeniem nr 8 Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego z 24 lutego 2014 r., zatwierdzony przez Wojewodę Lubelskiego 24 lutego 2014 r. (zmieniony zarządzeniem nr 5 z 13 maja 2016 r.); regulamin organizacyjny WSSE wprowadzony zarządzeniem nr 10 z 19 grudnia 2016 r., zatwierdzony przez Wojewodę Lubelskiego 30 grudnia 2016 r.

elektromagnetycznym przypisano: Oddziałowi Higieny Radiacyjnej w Dziale Nadzoru Sanitarnego oraz Oddziałowi Pomiarów Higieny Radiacyjnej w Dziale Laboratoryjnym. Do zadań Oddziału Higieny Radiacyjnej (dalej: OHR) należała m.in. kontrola użytkowników urządzeń wytwarzających PEM oraz nadzór nad sytuacją radiologiczną środowiska, zaś do zadań Działu Laboratoryjnego, w którym funkcjonował Oddział Pomiarów Higieny Radiacyjnej (dalej: OPHR), badanie natężenia PEM w środowisku pracy i środowisku ogólnym. W zakresach czynności wszystkich pracowników OHR określono m.in. nadzór nad przestrzeganiem warunków bezpiecznego promieniowania niejonizującego; opiniowanie pod względem bezpieczeństwa radiacyjnego obiektów, na terenie których użytkowane są urządzenia emitujące promieniowanie niejonizujące; potwierdzanie poprawności ustalonych rozkładów PEM na stanowiskach pracy⁵. Wśród zadań kierownika OHR dodatkowo uwzględniono m.in.: rozpatrywanie przekazanych do Oddziału skarg i interwencji, a także opracowywanie planów szkoleń dla pracowników Oddziału. W obowiązkach szczegółowych w zakresach czynności pracowników OPHR określono m.in. wykonywanie pomiarów PEM oraz opracowanie sprawozdań z pomiarów.

W OHR realizowano zadania związane z nadzorem nad przestrzeganiem dopuszczalnych poziomów PEM w otoczeniu stacji bazowych telefonii komórkowej⁶ oraz z ewidencją i analizą zgłoszeń instalacji SBTk, a także sprawozdań z pomiarów PEM w otoczeniu SBTk⁷. W OPHR, na zlecenie OHR (jako klienta wewnętrznego), prowadzono pomiary poziomu PEM w ramach prowadzonych przez OHR kontroli. Zarówno w regulaminach organizacyjnych WSSE, jak i zakresach czynności pracowników ww. oddziałów, nie wyszczególniono zadań (obowiązków) dotyczących ewidencjonowania i analizy zgłoszeń instalacji SBTk oraz sprawozdań z pomiarów PEM w otoczeniu SBTk, a także prowadzenia kontrolnych pomiarów PEM w otoczeniu SBTk.

Wojewódzki Inspektor Sanitarny wyjaśniła, że w zakresach czynności pracowników określono ogólnie obowiązki w zakresie znajomości i przestrzegania obowiązujących przepisów oraz realizacji zadań wynikających z działalności WSSE i odpowiedzialności za ich należyte wykonanie. W obowiązującym regulaminie organizacyjnym ogólne zadania kierowników komórek organizacyjnych w zakresie przestrzegania przepisów oraz zadania OHR dotyczyły także realizacji zadań związanych ze sprawozdaniami pomiarowymi i zgłoszeniami instalacji SBTk.

(dowód: akta kontroli, tom I str. 9-76, tom II str. 87)

1.2. WSSE nie prowadziła ewidencji czynnych SBTk na terenie województwa lubelskiego, pozwalającej na gromadzenie danych na temat łącznej liczby SBTk oraz ich rodzaju i mocy emisyjnej anten. Wojewódzki Inspektor Sanitarny wyjaśniła m.in., że zgodnie z Prawem ochrony środowiska (w szczególności z art. 123 i 124 tej ustawy) oraz rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 12 listopada 2007 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia okresowych badań pól elektromagnetycznych w środowisku⁸ Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska prowadzi państwowy monitoring środowiska, m.in. okresowe badania poziomów PEM w środowisku, oceny poziomów PEM w środowisku i obserwacje zmian, a ponadto prowadzi badania zgodnie z załącznikiem nr 2 do rozporządzenia MŚ z 2003 r. WSSE nie prowadzi więc własnej ewidencji czynnych SBTk, uznając

⁵ W przypadku kierownika Oddziału: potwierdzanie bezpieczeństwa pracy na stanowiskach narażonych na źródła PEM.

⁶ Wynikające z art. 1 pkt 1 i 3 ustawy z dnia 14 marca 1985 o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. z 2017 r. poz. 1261, ze zm.). Ustawa zwana dalej: *ustawą o Państwowej Inspekcji Sanitarnej*.

⁷ Przedkładanych przez operatorów telefonii komórkowych na podstawie art. 122a ust. 2 i art. 152 ust. 7a ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2018 r. poz. 799, ze zm.). Ustawa zwana dalej: *Prawem ochrony środowiska lub PoŚ*.

⁸ Dz. U. z 2007 r. Nr 221, poz. 1645.

nadzór inspekcji ochrony środowiska przypisany prawem oraz mając na względzie wymianę informacji między inspekcjami w przypadku wystąpienia nieprawidłowości.

WSSE prowadziła rejestry zgłoszeń SBTk⁹, przekazywanych przez podmioty prowadzące instalacje, na podstawie art. 152 ust. 7a Prawa ochrony środowiska, dotyczące zgłoszenia instalacji, informacji o zmianie jej parametrów, aktualizacji zgłoszenia lub informacji o zaprzestaniu użytkowania. W WSSE nie ustalono wewnętrznych procedur regulujących sposób postępowania, w tym sprawdzania wpływających zgłoszeń, a także brak było dokumentów potwierdzających dokonanie sprawdzenia wpływających zgłoszeń.

W latach 2015-2017 wpłynęło do WSSE, ogółem 1 648 informacji od podmiotów prowadzących instalacje SBTk, w tym: 512 zgłoszeń instalacji SBTk, 922 informacje o zmianach danych SBTk, 158 aktualizacji zgłoszeń oraz 56 informacji o zakończeniu eksploatacji SBTk.

(dowód: akta kontroli, tom I str. 130-134, 157, 566; tom II str. 17-24, 69, 88-93, 301)

1.3. W latach 2015-2017 zadania związane z nadzorem i pomiarami PEM (w tym pochodzących od urządzeń telefonii komórkowej) realizowało ośmiu pracowników, w tym czterech w OHR oraz czterech w OPHR. Trzech pracowników w OHR legitymowało się wyższym wykształceniem magisterskim w zakresie chemii lub fizyki, czwarty był technikiem elektroradiologii. Wszyscy ci pracownicy uzyskali dodatkowe kwalifikacje w ramach studiów podyplomowych i kursów. Trzech pracowników Oddziału Pomiarów Higieny Radiacyjnej legitymowało się wyższym magisterskim wykształceniem w zakresie fizyki, a jeden wykształceniem wyższym magisterskim w zakresie chemii. Pracownicy tego Oddziału ukończyli studia podyplomowe i szkolenia.

(dowód: akta kontroli, tom I str. 77-85, tom II str. 308-309)

W okresie objętym kontrolą Wojewódzki Inspektor Sanitarny nie zgłaszała Wojewodzie Lubelskiemu i/lub Głównemu Inspektorowi Sanitarnemu (dalej: GIS) problemów kadrowych, które utrudniałyby lub uniemożliwiałyby pełną realizację zadań w zakresie ochrony przed PEM pochodzącym od urządzeń telefonii komórkowej. Wojewódzki Inspektor Sanitarny wyjaśniła, że nie występowały problemy kadrowe, które utrudniałyby pełną realizację tych zadań. W grudniu 2017 r. (w trakcie kontroli NIK) kierownik OHR wystąpił pisemnie o zwiększenie zatrudnienia w Oddziale. Z „Protokołu nr 1 z przeglądu zarządzania w Dziale Laboratoryjnym”¹⁰ wynikało, że kierownik techniczny OPHR zgłosił potrzebę zatrudnienia dodatkowego personelu w związku z urlopem macierzyńskim i wychowawczym dwóch pracowników.

(dowód: akta kontroli, tom I str. 131, 183, tom II str. 309)

Pracownicy wykonujący zadania w zakresie ewidencjonowania i analizy sprawozdań pomiarowych, przedkładanych przez użytkowników instalacji na podstawie art. 122a ust. 2 Poś, nie byli przeszkoleni z zakresu specyfiki PEM w otoczeniu SBTk, a w szczególności metodyki wykonywania pomiarów na zasadach określonych w załączniku nr 2 do rozporządzenia MŚ z 2003 r.

W okresie objętym kontrolą trzech pracowników uczestniczyło w szkoleniach i warsztatach z zakresu PEM pośrednio związanych z SBTk, w tym jeden starszy asystent z OHR oraz dwóch starszych asystentów z OPHR. Pracownicy OHR nie uczestniczyli w szkoleniach z zakresu ewidencjonowania i analizy otrzymanych sprawozdań pomiarowych PEM w otoczeniu SBTk, ponieważ, według WSSE,

⁹ Rejestr zawierał m.in. dane dotyczące osoby prowadzącej sprawę, podmiotu składającego zgłoszenie, treści sprawy, daty wpływu oraz sprawdzenia zgłoszenia.

¹⁰ Przegląd zarządzania dokonany 16 marca 2017 r., podpisany przez Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego 12 kwietnia 2017 r.

posiadali wykształcenie wyższe w zakresie fizyki i wieloletnie doświadczenie w analizie sprawozdań jako specjaliści w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy.

Wojewódzki Inspektor Sanitarny nie zgłaszała Wojewodzie Lubelskiemu i/lub Głównemu Inspektorowi Sanitarnemu potrzeb szkoleniowych w zakresie PEM w otoczeniu SBTk. Wyjaśniła, że brak wniosków wynikał z niezgłaszania zapotrzebowania od kierownika OHR, a pracownicy uczestniczyli w szkoleniach, które obejmowały tematykę związaną z narażeniem na pole elektromagnetyczne.

(dowód: akta kontroli, tom I str. 86-88, 131, tom II str. 1-2, 69, 72-84, 318-338)

1.4. W latach 2015-2017 WSSE dysponowała trzema miernikami szerokopasmowymi do pomiarów natężenia PEM¹¹. Parametry techniczne:

- dwóch z nich (wyposażonych w sondy z 1994 r.¹²), pozwalały na pomiary weryfikacyjne PEM w otoczeniu SBTk, jednak z dniem 30 kwietnia 2017 r. straciły ważność świadectwa ich wzorcowania;
- jednego z nich (wyposażonego w sondę z 2008 r.¹³), nie pozwalały na pomiary PEM w otoczeniu SBTk.

Kierownik Działu Laboratoryjnego wyjaśniła, że na rok 2018 nie zostało zaplanowane wzorcowanie urządzeń do wykonywania pomiarów PEM pochodzącego od urządzeń telefonii komórkowej. Zastępca Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego wyjaśniła, że od 1 lipca 2016 r., w związku z wejściem w życie rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z 29 czerwca 2016 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy pracach związanych z narażeniem na PEM¹⁴, laboratorium straciło możliwość wykonywania pomiarów PEM w środowisku pracy dla celów bezpieczeństwa i higieny pracy. W związku z nowymi wymaganiami prawnymi dotyczącymi pomiarów PEM w środowisku pracy, występowanie o wzorcowanie sprzętu w dotychczasowym zakresie, pozwalającym na realizację pomiarów tylko w środowisku ogólnym, byłoby ponoszeniem nieuzasadnionych wydatków finansowych. Podała, że w celu oszczędnego dysponowania środkami finansowymi podjęto decyzję, że wzorcowanie powinno zostać wykonane w takim zakresie, aby sprzęt pozwalał na realizację badań zarówno w środowisku ogólnym, jak i w środowisku pracy.

Według opinii powołanych przez NIK biegłych¹⁵, pomiary realizowane przy pomocy mierników szerokopasmowych nie pozwalają na spełnienie wymogu zalecenia załącznika nr 2 do rozporządzenia MŚ z 2003 r., dotyczącego uwzględnienia poprawek pomiarowych, umożliwiających uwzględnienie parametrów pracy instalacji wytwarzających PEM najbardziej niekorzystnych z punktu widzenia oddziaływania na środowisko. Biorąc pod uwagę specyfikę współczesnych systemów telefonii komórkowej, poprawki te wyznaczone mogą zostać praktycznie wyłącznie na drodze ekstrapolacji, po wykonaniu pomiarów selektywnych.

W okresie objętym kontrolą (do dnia 23 stycznia 2018 r.) Wojewódzki Inspektor Sanitarny nie zgłaszała Wojewodzie Lubelskiemu i GIS potrzeb zakupu sprzętu umożliwiającego wykonywanie pomiarów PEM pochodzącego od urządzeń telefonii komórkowej. W dniu 23 stycznia 2018 r. w WSSE przygotowano zaakceptowane przez Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego zgłoszenie zakupu, do sfinansowania z budżetu Wojewody Lubelskiego, dwóch mierników MEH-25 z zestawem sond pomiarowych (siedem sztuk) w kwocie około 86 tys. zł netto do pomiarów PEM,

¹¹ MEH-25 3/96, MEH-25 2/94, NBM-550.

¹² Urządzenia: MEH-25 3/96, MEH-25 2/94; sondy 3AS1 i AS-3.

¹³ NBM-550; sonda HF-0191.

¹⁴ Dz. U. z 2018 r. poz. 331.

¹⁵ Z Katedry Elektroniki, Wydziału Informatyki, Elektroniki i Telekomunikacji Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie.

wskazując planowany termin zakupu na rok 2019 (urządzenia przeznaczone do dyspozycji OPHR).

(dowód: akta kontroli, tom I str. 132-133, 138-156, 170, 474; tom II str. 339, 361-366; tom III str. 350-382)

1.5. W okresie od 1 stycznia 2015 r. do 6 listopada 2017 r. WSSE posiadała akredytację (nr AB 379) w zakresie pomiarów PEM o częstotliwości od 100 kHz do 38,5 GHz w środowisku ogólnym, umożliwiającą sprawdzenie dopuszczalnych poziomów PEM w otoczeniu SBTK, zgodnie z rozporządzeniem MŚ z 2003 r.

Zakres akredytacji, wydany przez Polskie Centrum Akredytacji, obejmował m.in. badania dotyczące inżynierii środowiska, w tym pola elektromagnetycznego w środowisku ogólnym. Zakres akredytacji, wydany przez PCA 7 listopada 2017 r. (wydanie nr 21), nie obejmował badań dotyczących PEM w środowisku ogólnym. Kierownik Działu Laboratoryjnego wyjaśniła, że „OPHR zamierza, w ramach posiadanych możliwości kadrowych i sprzętowych, uzyskać i rozszerzać akredytację o pomiary pól elektromagnetycznych. Terminy działań będą uzależnione od aktualnej sytuacji prawnej dotyczącej pomiarów pól elektromagnetycznych dla celów BHP oraz posiadania wzorcowanego sprzętu”.

(dowód: akta kontroli, tom I str. 474, 569-587, 604-610)

1.6. W okresie od 8 do 11 września 2014 r. WSSE uczestniczyła w badaniu biegłości (PT/ILC) w zakresie pomiarów pól elektromagnetycznych częstotliwości 420 kHz-32 GHz, zorganizowanym przez WSSE w Rzeszowie. Celem badania biegłości było m.in.: potwierdzenie zdolności laboratorium do wykonywania pomiarów pól elektromagnetycznych dla wybranych zakresów częstotliwości; sprawdzenie dokładności i precyzji poszczególnych metod badawczych w warunkach powtarzalności i odtwarzalności; porównanie wyników pomiarów uzyskiwanych przy pomocy różnego wyposażenia pomiarowego. Badaniami objęto m.in. środowisko ogólne w pobliżu urządzeń i anten nadawczych. Badanie biegłości potwierdziło prawidłowe wykonanie pomiarów. Zaleceń nie wystosowano.

Laboratorium, zgodnie z wymogami PCA, zobowiązane było uczestniczyć w badaniach biegłości dla każdej „poddyscypliny” jeden raz w cyklu akredytacji¹⁶. Badanie obowiązywało do 6 listopada 2017 r., tj. do czasu obowiązywania akredytacji na pomiary pola elektromagnetycznego w środowisku ogólnym.

(dowód: akta kontroli, tom I str. 89-118, 487-518, 588-603)

1.7. W okresie objętym kontrolą WSSE została poddana auditowi zewnętrznemu PCA w zakresie m.in. badania w dziedzinie inżynierii środowiska — pola elektromagnetycznego w środowisku pracy i ogólnym (30 września 2016 r.). PCA dokonała oceny na miejscu w procesie planowanego nadzoru, w połączeniu z wnioskowanym uaktualnieniem zakresu akredytacji. W ocenianym obszarze działalności technicznej laboratorium zapewniało jakość wyników badań. Auditor stwierdził, że WSSE ma kompetencje techniczne i spełnia wymagania akredytacyjne (akredytacja PCA – AB 379).

(dowód: akta kontroli, tom I str. 119-125, 474)

Działalność WSSE została skontrolowana przez Główny Inspektorat Sanitarny (GIS) w okresie 11-12 kwietnia 2017 r. Kontrolą objęto okres od 1 stycznia 2016 r. do 1 kwietnia 2017 r. Zakres kontroli dotyczył m.in. oceny prawidłowości sposobu prowadzenia postępowań administracyjnych związanych z procesem wydawania zgód i zezwoleń (promieniowanie jonizujące i PEM), współpracy z Państwową Agencją Atomistyki m.in. w zakresie natężeń PEM. Kontrolerzy GIS stwierdzili,

¹⁶ Dokument „Polityka dotycząca uczestnictwa w badaniach biegłości” z 17 listopada 2011 r. i 22 kwietnia 2016 r.

że ewidencja sprawozdań z pomiarów poziomów PEM w środowisku, wykonanych przez prowadzących instalacje oraz użytkowników urządzeń emitujących PEM, została sprawdzona przez GIS na wybranych przykładach. Według GIS, zadania OPHR realizowane były przez personel w sposób niebudzący zastrzeżeń. Wszyscy pracownicy posiadali ważne upoważnienia do obsługi wyposażenia pomiarowego. Kompetencje do obsługi wyposażenia pomiarowego potwierdzone były udziałem w szkoleniach zewnętrznych, badaniach biegłości oraz wykonywaniem pomiarów. Wyposażenie pomiarowe zostało przez GIS uznane za odpowiednie do posiadanego zakresu akredytacji oraz do realizacji zadań statutowych. Sprzęt podstawowy posiadał aktualne świadectwo wzorcowania. Działalność jednostki w zakresie kontrolowanym została oceniona pozytywnie. GIS stwierdził, że OHR oraz OPHR prawidłowo realizowały ustawowe zadania z zakresu higieny radiacyjnej.

(dowód: akta kontroli, tom I str. 474, 476-486)

1.8 Wojewódzki Inspektor Sanitarny podała, że nie występowały bariery w realizacji zadań związanych z ochroną radiologiczną w zakresie dopuszczalnych poziomów PEM w otoczeniu SBTk, ponieważ WSSE przeprowadzała analizę przesyłanych sprawozdań, wykonywała pomiary w otoczeniu domowym osób, które zgłaszały podejrzenie wystąpienia przekroczeń lub przekazywała zgłoszenia interwencyjne do inspekcji ochrony środowiska.

(dowód: akta kontroli, tom I str. 567)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Uwagi dotyczące
badanej działalności

1. Od maja 2017 r. WSSE nie prowadziła pomiarów PEM w otoczeniu SBTk, ponieważ nie posiadała wzorcowanych urządzeń i sond pomiarowych. Od listopada 2017 r. nie posiadała akredytacji na badania dotyczące PEM. Powyższe spowodowało, że do dnia zakończenia kontroli NIK, WSSE nie miała możliwości wykonywania jednego z zadań OPHR, dotyczącego badania natężenia PEM.

NIK, biorąc pod uwagę wyjaśnienia WSSE, że w celu oszczędnego dysponowania środkami finansowymi, wzorcowany sprzęt powinien pozwalać na wykonywanie badań, zarówno w środowisku pracy, jak i środowisku ogólnym, zwraca uwagę, że przedłużający się okres niedysponowania wzorcowanym sprzętem do prowadzenia pomiarów PEM oraz braku akredytacji na badania PEM, stwarza ryzyko nierealizowania jednego z zadań WSSE, związanego z nadzorem nad sytuacją radiologiczną środowiska. NIK uwzględniła, że w dniu 23 stycznia 2018 r. przygotowano do Wojewody Lubelskiego zgłoszenie (do sfinansowania w 2019 r.) zakupu dwóch mierników MEH-25 z zestawem sond pomiarowych do pomiarów PEM.

(dowód: akta kontroli, tom I str. 132-133, 474, 608-610)

2. Regulacje wewnętrzne WSSE oraz zakresy czynności pracowników nie uwzględniały zadań w zakresie ewidencjonowania, analizy i weryfikacji wyników pomiarów PEM przedkładanych WSSE przez użytkowników SBTk na podstawie art. 122a ust. 2 Prawa ochrony środowiska. Biorąc pod uwagę liczbę tego typu dokumentów wpływających do WSSE (ponad 500 rocznie w latach 2015-2017), a także brzmienie art. 4 ust. 1 pkt 1 oraz art. 12 ust. 1a pkt 2 ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej, zadania w zakresie ewidencjonowania i analizy tych dokumentów powinny być jasno przypisane odpowiedniej komórce organizacyjnej, a także uszczegółowione w zakresach czynności jej pracowników. Zgodnie z wydanymi przez Ministra Finansów „Standardami kontroli zarządczej dla jednostek

sektora finansów publicznych”¹⁷, stanowiącymi wskazówki w zakresie funkcjonowania, tworzenia, oceny i doskonalenia systemów kontroli zarządczej struktura organizacyjna jednostki powinna być dostosowana do aktualnych celów i zadań, a aktualny zakres wykonywanych obowiązków, uprawnień i odpowiedzialności powinien być określony dla każdego pracownika.

(dowód: akta kontroli, tom I str. 9-76, tom II str. 87)

3. Pracownicy WSSE realizujący zadania w zakresie analizy wyników pomiarów, przedkładanych PWIS przez ich użytkowników w trybie art. 122a ust. 2 Poś, nie odbyli specjalistycznych szkoleń uwzględniających specyfikę PEM w otoczeniu SBTk, a w szczególności dotyczących metodyki prowadzenia pomiarów PEM na zasadach określonych w załączniku nr 2 do rozporządzenia MŚ z 2003 r. Tego typu szkolenia nie były też organizowane przez GIS. W związku z faktem, że celem tego typu pomiarów jest potwierdzenie czy w miejscach dostępnych dla ludności w otoczeniu SBTk nie zostały przekroczone dopuszczalne poziomy PEM, a PWIS jest organem właściwym w sprawach nadzoru nad warunkami higieny radiacyjnej, pracownicy WSSE powinni dysponować aktualną wiedzą umożliwiającą ocenę miarodajności przedstawianych wyników i inicjowanie działań w przypadku stwierdzenia zastrzeżeń, co do ich treści.

(dowód: akta kontroli, tom I str. 86-88, 131, tom II str. 1-2, 69, 72-84, 318-338)

Ocena cząstkowa¹⁸

WSSE nie była wystarczająco przygotowana organizacyjnie i kadrowo do realizacji zadań w obszarze nadzoru nad warunkami higieny radiacyjnej w otoczeniu SBTk. W regulaminie organizacyjnym oraz w zakresach czynności pracowników nie przydzielono w sposób przejrzysty zadań w zakresie ewidencjonowania i analizy wyników pomiarów oraz danych na temat SBTk, przedkładanych PWIS na podstawie odpowiednio art. 122a ust. 2 i art. 152 ust. 7a Prawa ochrony środowiska, pomimo że zadania te — zgodnie z wyjaśnieniami PWIS — były wykonywane w ramach nadzoru nad warunkami higieny radiacyjnej. WSSE prowadziła na własne potrzeby ewidencję tych dokumentów, jednak nie dysponowała aktualnymi, usystematyzowanymi danymi na temat liczby SBTk na terenie województwa oraz ich podstawowych parametrów.

W okresie objętym kontrolą, pracownicy WSSE wykonujący pomiary PEM odbyli z wynikiem pozytywnym badania biegułości w obszarze PEM. Pracownicy, którzy przyjmowali i analizowali wyniki pomiarów przekazywane przez użytkowników SBTk nie odbywali specjalistycznych szkoleń z zakresu specyfiki PEM w otoczeniu SBTk, w szczególności dotyczących metodyki wykonywania takich pomiarów.

WSSE od 7 listopada 2017 r. nie dysponowała akredytacją PCA na wykonywanie pomiarów kontrolnych PEM na zasadach określonych załączniku nr 2 do rozporządzenia MŚ z 2003 r. Świadectwa wzorcowania mierników szerokopasmowych PEM, znajdujących się na wyposażeniu WSSE, utraciły ważność w kwietniu 2017 r. Parametry ww. mierników szerokopasmowych PEM były wystarczające dla dokonywania pomiarów chwilowego natężenia PEM, realizowanych w ramach działań interwencyjnych w konkretnych lokalizacjach. Nie pozwalały jednak na identyfikację źródeł PEM i wprowadzenie poprawek pomiarowych, umożliwiających uwzględnienie parametrów pracy instalacji wytwarzających PEM najbardziej niekorzystnych z punktu widzenia oddziaływania

¹⁷ Komunikat Nr 23 Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2009 r. (Dz. Urz. MF Nr 15 poz. 84).

¹⁸ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen cząstkowych dotyczących działalności w badanym obszarze: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny cząstkowej według proponowanej skali byłoby niemożliwe lub nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową.

na środowisko, a tym samym na spełnienie wszystkich wymogów metodyki pomiarów określonej w załączniku nr 2 do rozporządzenia MŚ z 2003 r.

2. Działalność kontrolna w zakresie ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym pochodzącym od urządzeń telefonii komórkowej

Opis stanu faktycznego

2.1. W harmonogramach nadzoru nad obiektami WSSE, które zostały przedstawione w czterech kolejnych planach zasadniczych przedsięwzięć WSSE na lata: 2015, 2016, 2017 i 2018 ujęto przeprowadzenie przez OHR kontroli sanitarnych placówek służby zdrowia stosujących urządzenia radiologiczne, stanowiące źródła promieniowania jonizującego. Wyboru obiektów do planu dokonano w związku z przepisami rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 22 grudnia 2006 r. w sprawie nadzoru i kontroli w zakresie przestrzegania warunków ochrony radiologicznej w jednostkach organizacyjnych stosujących aparaty rentgenowskie do celów diagnostyki medycznej, radiologii zabiegowej, radioterapii powierzchniowej i radioterapii schorzeń nienowotworowych¹⁹. W 2015 r. zaplanowano 175 kontroli (zrealizowano 275²⁰), 2016 r. — 128 (zrealizowano 280²¹), 2017 r. — 237 (zrealizowano 244²²), 2018 r. — 262.

W planach zasadniczych przedsięwzięć WSSE na lata: 2015, 2016, 2017 i 2018 nie uwzględniono kontroli dotrzymywania dopuszczalnych poziomów PEM w otoczeniu SBTk. Wojewódzki Inspektor Sanitarny wyjaśniła m.in., że badania (kontrole) w otoczeniu SBTk prowadzi, właściwy do nadzoru nad ochroną środowiska, Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska, WSSE podejmuje zaś kontrolę w każdej sytuacji powzięcia informacji o wystąpieniu zagrożenia zdrowia i życia ludzi, niezależnie od posiadanego (lub nie) planu kontroli.

(dowód: akta kontroli, tom I str. 137, 193-270; tom III 344-349)

W wytycznych do planowania i działalności Państwowej Inspekcji Sanitarnej, wydanych przez Głównego Inspektora Sanitarnego na kolejne lata 2015, 2016, 2017 i 2018²³, wśród ogólnych kierunków działania Inspekcji w dziedzinie higieny radiacyjnej określono sprawowanie nadzoru w zakresie ochrony przed PEM od 0 do 300 GHz w obszarze zastosowań pozamedycznych. W kierunku tym Główny Inspektor Sanitarny nie określił (tak jak w innych kierunkach) minimalnego udziału procentowego jednostek, które powinny zostać objęte nadzorem przez państwowych wojewódzkich inspektorów sanitarnych w kolejnych latach.

(dowód: akta kontroli, tom I str. 271-282)

Wojewódzki Inspektor Sanitarny wyjaśniła m.in., że w latach 2015-2017 WSSE realizowała zadania z zakresu nadzoru nad warunkami higieny radiacyjnej i środowiska, w części dotyczącej ochrony przed PEM pochodzącym od urządzeń telefonii komórkowej, głównie poprzez: prowadzenie interwencji w przypadku podejrzenia narażenia ludzi na PEM pochodzące od urządzeń wytwarzających PEM (w tym od SBTk) oraz ewidencjonowanie i analizowanie sprawozdań pomiarowych, wykonanych wokół SBTk przez akredytowane laboratoria pomiarowe.

WSSE nie współpracowała w latach 2015-2017 z Wojewódzkim Inspektoratem Ochrony Środowiska (dalej „WIOŚ”) w zakresie wymiany informacji dotyczących

¹⁹ Dz. U. z 2007 r. Nr 1, poz. 11. Zgodnie z § 2 ust. 2 rozporządzenia planowaną kontrolę w zakresie przestrzegania przepisów określających wymagania ochrony radiologicznej przeprowadza się nie rzadziej niż raz na 4 lata lub po wystąpieniu jednostki kontrolowanej do organu nadzoru.

²⁰ W tym 100 kontroli pozaplanowych.

²¹ W tym 152 kontrole pozaplanowe.

²² W tym 136 kontroli pozaplanowych.

²³ Zgodnie z art. 8a ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 14 marca 1985 roku o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. z 2017 r. poz. 1261) Główny Inspektor Sanitarny ustala ogólne kierunki działania organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej oraz koordynuje i nadzoruje działalność tych organów.

nadzoru nad przestrzeganiem normatywów ochrony przed PEM. Według wyjaśnień Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego pomiary natężenia PEM przeprowadzane w ramach interwencji nie wykazały nieprawidłowości, w związku z tym nie przekazywano do WIOŚ informacji o rozpatrzeniu interwencji. W opinii Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego istniała potrzeba współpracy lub wprowadzenia zmian legislacyjnych uszczegóławiających zakres kompetencji w zakresie sprawowania nadzoru nad przestrzeganiem dopuszczalnych poziomów pola elektromagnetycznego przez WSSE i WIOŚ.

(dowód: akta kontroli, tom I str. 159-160, tom II str. 5-7, 17-24, 64-72)

2.2. W okresie objętym kontrolą WSSE nie przeprowadzała kontroli, w których dokonywano sprawdzenia dotrzymywania dopuszczalnych poziomów PEM w otoczeniu SBTk, zgodnie z zasadami określonymi w załączniku nr 2 do rozporządzenia MŚ z 2003 r. Przeprowadziła 14 kontroli interwencyjnych (pięć w 2015 r. i dziewięć w 2016 r.), w związku z wnioskami osób (lub innych podmiotów) o sprawdzenie oddziaływania PEM²⁴ we wskazanych miejscach, rozpatrywanymi w trybie skarg i wniosków. W trakcie tych kontroli wykonano pomiary natężenia PEM zgodnie z niektórymi założeniami metodologicznymi wynikającymi z załącznika nr 2 do rozporządzenia MŚ z 2003 r. W żadnej nie stwierdzono nieprawidłowości, tj. nie stwierdzono przekroczenia wartości natężenia pola elektromagnetycznego (składowej elektrycznej) powyżej poziomu dopuszczalnego dla miejsc dostępnych dla ludności, określonego w tabeli 2 załącznika nr 1 do rozporządzenia MŚ z 2003 r. (7 V/m).

Wojewódzki Inspektor Sanitarny wyjaśniła, że pomiarów nie dokonywano w sposób w pełni zgodny z metodami określonymi w załączniku nr 2 do ww. rozporządzenia, ponieważ były wykonywane dla uczynienia zadość wnioskowi osoby skarżącej, mając na uwadze zdrowie i życie osób wnioskujących. Podczas pomiarów sprawdzano dotrzymanie wartości granicznych parametrów fizycznych, przywołanych w tabeli 2 załącznika nr 1 do rozporządzenia, w pionach pomiarowych wymienionych w punktach 13, 14, 21 i 22 załącznika nr 2 do ww. rozporządzenia, zawężając obszar wykonywanych pomiarów do miejsc, których dotyczyła interwencja, tj. w szczególności w miejscach wskazanych przez osoby skarżące²⁵.

Wojewódzki Inspektor Sanitarny podała, że ww. 14 wniosków nie przekazano do rozpatrzenia przez WIOŚ, lecz przeprowadzono własne kontrole i pomiary PEM, ponieważ uznano, że istnieje potencjalne ryzyko zagrożenia życia i zdrowia ludzi. Rozpatrzenie ich było zasadne, ponieważ statutowym obowiązkiem Państwowej Inspekcji Sanitarnej jest ochrona zdrowia ludzkiego przed niekorzystnym wpływem szkodliwości i uciążliwości środowiskowych. Nie prowadzono planowej i doraźnej (pozaplanowej) działalności kontrolnej w tym obszarze na podstawie własnej analizy ryzyka, w szczególności z wykorzystaniem danych zawartych w sprawozdaniach pomiarowych przedkładanych przez operatorów (art. 122a ust. 2 Prawa ochrony środowiska) oraz w zgłoszeniach instalacji (art. 152 ust. 7a ww. ustawy).

(dowód: akta kontroli, tom I str. 133, 291-308; tom II str. 17-24, 64-72)

Wyjaśniając, dlaczego działalność kontrolna WSSE w obszarze PEM w otoczeniu SBTk ograniczała się jedynie do pomiarów interwencyjnych w miejscach wskazanych przez wnioskodawców, a nie była w ogóle prowadzona w ramach kontroli planowych lub kontroli pozaplanowych w lokalizacjach wytypowanych na podstawie własnej analizy ryzyka, ukierunkowanej na wybór „ryzykownych” miejsc, Wojewódzki Inspektor Sanitarny stwierdziła m.in., że wyniki kontroli

²⁴ W niektórych przypadkach pisma miały charakter skarg.

²⁵ Na przykład: obszar mieszkania, domu lub powierzchnia działki osoby skarżącej, dostępne tereny przyległe, np.: klatki schodowe, ostatnie kondygnacje budynku.

interwencyjnych nie dawały podstaw do prowadzenia dodatkowych kontroli planowych lub kontroli pozaplanowych. Prowadzenie nieuzasadnionych kontroli rodziłoby wątpliwości co do zasadności wydatkowania środków budżetu państwa.

(dowód: akta kontroli, tom III str. 344-349)

2.3. W okresie objętym kontrolą nie obowiązywały wewnętrzne (ustalone przez Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego lub przez GIS) instrukcje/procedury prowadzenia kontroli PEM w otoczeniu SBTK, regulujące kwestie typowania lokalizacji do kontroli, zakres analizy przedkontrolnej oraz sposób planowania pomiarów i ich przeprowadzania.

Kontrole interwencyjne pracowników OHR odbywały się zgodnie z procedurą techniczną PT/01 pn. „Sposób wykonywania działań w ramach zapobiegawczego i bieżącego nadzoru sanitarnego oraz zapobiegania i zwalczania chorób zakaźnych i zakażeń”, stanowiącą załącznik do zarządzenia nr 26/08 Głównego Inspektora Sanitarnego z dnia 21 października 2008 r., a następnie zgodnie z procedurą techniczną PT/01 pn. „Sposób wykonywania kontroli w ramach zapobiegawczego i bieżącego nadzoru sanitarnego, w tym zapobiegania i zwalczania chorób zakaźnych i zakażeń”, stanowiącą załącznik do zarządzenia nr 45/2016 Głównego Inspektora Sanitarnego z dnia 14 marca 2016 r. W procedurach ustalono jednolity sposób postępowania pracowników Państwowej Inspekcji Sanitarnej przy wykonywaniu zadań w ramach nadzoru bieżącego i zapobiegawczego dla prawidłowej realizacji zadań z zakresu zdrowia publicznego.

(dowód: akta kontroli, tom I str. 133-134, 431-473)

2.4. Analiza dokumentacji 14 kontroli interwencyjnych, w trakcie których, na wniosek osób fizycznych lub instytucji, dokonano sprawdzenia oddziaływania PEM z SBTK, wykazała m.in., że:

- kontrole przeprowadzali pracownicy OHR (dokumentując to w protokole kontroli), a pomiary wykonywali (w trakcie kontroli), pracownicy OPHR (dokumentując to w protokole pomiarowym) w ramach współpracy z klientem wewnętrznym; przeprowadzone pomiary stanowiły badania nieobjęte zakresem akredytacji (co wskazano w dziesięciu protokołach pomiarowych, zgodnie z wzorem przeglądu zlecenia obowiązującym od listopada 2015 r.); według protokołów kontroli pomiary przeprowadzono w czasie około jednej godziny w godzinach przedpołudniowych (w granicach czasowych 8.00-12.30);
- wskazany w protokołach zakres przedmiotowy kontroli obejmował ocenę zgodności stanu faktycznego dotyczącego PEM w zakresie częstotliwości 0Hz-300GHz z wymogami rozporządzenia MŚ z 2003 r.; w żadnej z kontroli nie informowano użytkownika SBTK o zamiarze jej przeprowadzenia; w każdym pomiarze stosowano dostępne w WSSE techniki pomiarowe, tj. pomiary szerokopasmowe (podany w protokołach pomiarowych zakres stwierdzonych wartości natężenia PEM: < 2V/m, < 3V/m);
- w przypadku dwóch kontroli wykorzystano wyniki sprawozdań z pomiarów PEM dostępnych w WSSE²⁶, w pozostałych przypadkach wykorzystano jedynie własne pomiary na potrzeby kontroli;
- w żadnym z protokołów kontroli oraz protokołów pomiarowych nie podano informacji o warunkach pogodowych oraz danych o temperaturze i wilgotności w dniu pomiarów (na zewnątrz budynków prowadzono pomiary w co najmniej

²⁶ W obydwu sprawozdaniach nie stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych wartości PEM.

dziewięciu przypadkach, jeden pomiar przeprowadzono w grudniu), o uwzględnieniu poprawek pomiarowych²⁷ i wyborze pionów pomiarowych;

- w 12 przypadkach w protokołach kontroli oraz protokołach pomiarowych miejsca przeprowadzenia pomiarów zostały wskazane w sposób ogólny bez dokładnej lokalizacji (najczęściej podano: miejsca wytypowane przez pracowników WSSE i przedstawiciela strony; inne lub dodatkowe określenia miejsc: budynek, teren działki, piwnica, pomieszczenia dwóch lokali, poddasze, teren działki, wzdłuż ulic, wokół masztu SBTK), w dwóch przypadkach — miejsca wskazano w sposób umożliwiający ich bliższą identyfikację (numery mieszkań z adresem, określenia kondygnacji, informacja, że badanie przeprowadzono wzdłuż azymutów anten sektorowych²⁸, określenia kondygnacji, numery pokoi pomieszczeń biurowych²⁹); do protokołów nie załączano mapek z lokalizacją punktów pomiarowych;
- we wszystkich protokołach pomiarów (i w 13 protokołach kontroli) podano informacje o stosowanych urządzeniach pomiarowych; w żadnym z protokołów nie podano informacji o dacie ważności wzorcowania urządzenia³⁰; w trzech protokołach kontroli i pomiarów (pomiar wykonany w dniach: 14 kwietnia 2016 r., 12 maja 2016 r., 24 sierpnia 2016 r.) nie podano pełnych danych identyfikujących urządzenie MEH-25, które zostało użyte do pomiarów (w WSSE wykorzystywano dwa takie urządzenia).

W obowiązującej Dział Laboratoryjny WSSE procedurze ogólnej systemu zarządzania PO-01/DL (wydanie 7) pn. „Współpraca z klientem” do 19 października 2017 r. obowiązywał jeden druk sprawozdania (F-04/PO-01/DL) dostosowany do każdego rodzaju wykonywanego badania/pomiaru, a od 20 października 2017 r. odrębny druk sprawozdania z pomiarów z zakresu higieny radiacyjnej (F-04d/PO-01/DL). Zgodnie z treścią ww. wzorów druków (przed 20 października 2017 r. — wzorem druku dostosowanym do pomiarów PEM do celów ochrony środowiska), w sprawozdaniu należało m.in. podać: dane źródła promieniowania PEM, dane miejsca pomiarów, a w przypadku opisu pomiarów m.in.: opis zestawu pomiarowego, warunki pomiarowe i wyniki pomiarów w tabelach (w tym m.in.: numer pionu pomiarowego, parametry pracy źródła). W trakcie pomiarów prowadzonych w ramach kontroli interwencyjnych nie stosowano ww. druków do dokumentowania warunków dokonywania i wyników pomiarów oraz nie podawano w protokołach pomiarów danych wynikających z tych druków.

Wyjaśniając, dlaczego dokumentacja pomiarów przeprowadzonych w ramach kontroli interwencyjnych nie zawierała informacji niezbędnych do oceny poprawności dokonanych pomiarów i analizy ich wyników³¹, Wojewódzki Inspektor Sanitarny podała m.in., że wyniki pomiarów nie wykazały przekroczeń wartości dopuszczalnych, były poniżej granic oznaczalności (mierniki cały czas wskazywały wartość zero), a warunki pomiarowe, tj. temperatura i wilgotność, były monitorowane i mieściły się w wymaganych przedziałach, dlatego dokumentacja pomiarów prowadzona była w sposób uproszczony bez zamieszczania danych, które nie miały wpływu na wyniki pomiarów.

Wojewódzki Inspektor Sanitarny wyjaśniła także, że wyniki pomiarów były podawane do protokołu kontroli bez sporządzania sprawozdań z pomiarów, zgodnie

²⁷ Umożliwiających uwzględnienie parametrów pracy instalacji wytwarzających PEM najbardziej niekorzystnych z punktu widzenia oddziaływania na środowisko.

²⁸ W kontroli wykorzystano sprawozdanie z wyników pomiarów przedłożone przez operatora. Protokół kontroli nr 26/MT/16.

²⁹ Protokół kontroli nr 78/MT/16.

³⁰ Według ustaleń NIK stosowane urządzenia pomiarowe posiadały, w czasie przeprowadzenia kontroli, aktualne świadectwa wzorcowania.

³¹ Takich jak: informacji o warunkach pogodowych oraz danych o temperaturze i wilgotności w dniu pomiarów, pełnych danych o urządzeniach pomiarowych (data ważności, identyfikacji urządzenia MEH-25 w trzech przypadkach) oraz danych o lokalizacji punktów pomiarowych (łącznie z załączonymi mapami).

z ustaleniami z klientem wewnętrznym (tj. OHR). W WSSE od 15 maja 2017 r. obowiązywała odrębna procedura dotycząca wykonywania pomiarów interwencyjnych PB-05/R "Pomiar natężenia pola elektromagnetycznego dla celów interwencyjnych" (wydanie 2). Podczas wykonywania pomiarów w ramach 14 kontroli interwencyjnych procedura PO-05/R oraz związany z tą procedurą wzór sprawozdania z pomiarów jeszcze nie obowiązywały.

Według ustaleń NIK, wzór sprawozdania z pomiarów, przeznaczony do stosowania w ramach kontroli interwencyjnych w ramach procedury z dnia 15 maja 2017 r., obejmował m.in. dane dotyczące: źródła promieniowania PEM, zestawu pomiarowego³², innych urządzeń wspomagających, warunków pomiarowych, wyników pomiarów według pionów pomiarowych, niepewności pomiaru.

(dowód: akta kontroli, tom I str. 133, 302-446; tom II str. 8-24, 71-72, 142-150)

Wyjaśniając, dlaczego przy prowadzeniu postępowań w sprawie rozpatrzenia 14 wniosków o sprawdzenie dopuszczalnych poziomów pola elektromagnetycznego w otoczeniu SBTk, tylko w dwóch przypadkach wykorzystano wyniki pomiarów przedłożone przez operatorów telefonii komórkowej, Wojewódzki Inspektor Sanitarny stwierdziła, że przedmiotem interwencji każdorazowo było sprawdzenie dotrzymania poziomów normatywnych PEM na podstawie pomiarów wykonanych przy współpracy z OPHR. Wyniki pomiarów w poszczególnych pionach pomiarowych w zależności od dnia i godziny pomiaru mogły się od siebie różnić, w związku z czym wyniki pomiarów przedłożone przez operatorów telefonii komórkowej mogły stanowić jedynie dodatkowe, niewiążące źródło informacji.

(dowód: akta kontroli, tom I str. 159-160; tom II str. 5-7, 17-24, 64-72)

Analiza dziewięciu sprawozdań pomiarowych³³ dotyczących SBTk zlokalizowanych w miejscach, które miały związek z ośmioma kontrolami interwencyjnymi, wykazała m.in., że:

— w związku z wnioskiem zarządu spółdzielni mieszkaniowej w Kraśniku z 11 marca 2015 r. o sprawdzenie szkodliwości PEM anteny zamontowanej na dachu budynku oraz wnioskiem mieszkańców bloku w Lublinie z 21 kwietnia 2016 r. o dokonanie pomiaru natężenia PEM (związanego z SBTk na dachu bloku) w mieszkaniach oraz przy ziemi koło bloku, pracownicy WSSE przeprowadzili dwie kontrole interwencyjne (i pomiary).

Według danych posiadanych przez WSSE, w dniach przeprowadzenia kontroli we wskazanych miejscach, zarówno SBTk w Kraśniku, jak i SBTk w Lublinie nie działały³⁴, jednak w protokołach kontroli oraz protokołach pomiarowych nie podano informacji, że ww. SBTk nie były czynne. Wojewódzki Inspektor Sanitarny wyjaśniła m.in., że pracownicy WSSE w dniach kontroli (i pomiarów) w tych miejscach nie mieli wiedzy, że SBTk zamontowane na dachach tych budynków, nie były czynne. Podała także, że pracownicy WSSE, wykonując czynności interwencyjne, nie mają pewności, że dana SBTk jest w danym momencie czynna, w związku z tym nie jest uzasadnione wpisywanie takiej informacji do protokołu. Według przedstawionych wyjaśnień, obiektem kontroli/pomiarów nie było konkretne źródło PEM, lecz poziomy PEM, występujące podczas prowadzonej kontroli interwencyjnej w miejscach wskazanych przez osoby skarżące.

(dowód: akta kontroli, tom I str. 309-316, 363-370; tom II str. 17-24, 64-72, 88-93, 297-298, 348-358)

³² M.in. dotyczące świadectwa wzorcowania i sprawdzeń kontrolnych.

³³ Sprawozdania o numerach: 3177/2015/OŚ, OSR/0007/12/2014, PEM 11/03/OŚ/2016, PEM 06/04/OŚ/2015, PEM 40/07/OŚ/2015, PEM 47/01/OŚ/2017, PP-PS/16-05-105, SB02-8409-01, LBMT/64/07/17/PEM/OŚ.

³⁴ Zgłoszone do WSSE wyniki pomiarów dotyczące ww. SBTk w Kraśniku wykonano w dniu 20 listopada 2015 r. (sprawozdanie nr 3177/2015/OŚ). W przypadku ww. SBTk w Lublinie WSSE nie posiadała informacji potwierdzającej funkcjonowanie SBTk w tej lokalizacji.

— w związku z wnioskiem z 10 lutego 2016 r. zarządu spółdzielni mieszkaniowej w Kraśniku o zbadanie oddziaływania PEM z SBTk na pobliskim budynku³⁵ oraz wnioskiem osoby prywatnej w Lublinie, dotyczącym oddziaływania PEM w sąsiedztwie domu z 13 maja 2016 r., pracownicy WSSE przeprowadzili dwie kontrole interwencyjne.

Analiza przez NIK dwóch sprawozdań pomiarowych, dotyczących SBTk zlokalizowanych w okolicach tych miejsc, które zostały przekazane do WSSE przed przeprowadzeniem kontroli przez operatorów telefonii komórkowej, wykazała, że w wynikach pomiarów, mimo niskich, nieprzekraczających dopuszczalnych, wartości natężenia PEM, w przypadku niektórych pionów pomiarowych wykazano wyjątkowo wysokie wartości niepewności pomiarowej (+-V/m), które wskazywały na możliwość przekroczenia dopuszczalnych poziomów PEM w tych miejscach.

W sprawozdaniu dotyczącym SBTk w Kraśniku³⁶ wykazano wyjątkowo wysokie wartości niepewności pomiarowej w pięciu pionach pomiarowych, wynoszące od 5,18 V/m do 15,54 V/m³⁷. W sprawozdaniu tym podano, że w ciągu 14 dni od daty jego otrzymania przyjmowane są uwagi i zastrzeżenia w formie pisemnej na adres pracowni. Po upływie niecałego miesiąca³⁸ laboratorium przekazało do WSSE aneks, w którym podało, że popełniono błąd pisarski i przekazano zmienione wyniki pomiarów dotyczące niepewności pomiarowej ośmiu z 42 pionów pomiarowych (w przypadku ww. pięciu pomiarów zmienione wartości wyniosły od 0,22 V/m do 0,68 V/m).

W sprawozdaniu dotyczącym SBTk w Lublinie³⁹ wykazano wyjątkowo wysokie wartości w zakresie niepewności pomiarowej w 17 (52%) pionach pomiarowych (od +4,97 V/m do +12,22 V/m), które mogły wskazywać w trzech przypadkach na bliską 7 V/m wartość (od 6,21 do 6,92 V/m), a w 14 na przekroczenie dopuszczalnych poziomów PEM (od 7,33 do 13,25 V/m, przy czym w sześciu przypadkach powyżej 10 V/m). W sprawozdaniu tym podano, że w ciągu 14 dni od daty jego otrzymania przyjmowane są uwagi i zastrzeżenia w formie pisemnej na adres pracowni. Po upływie roku i ośmiu miesięcy operator złożył drugie sprawozdanie z pomiarów⁴⁰ PEM tego samego obiektu, z którego wynikało, że wartości natężenia PEM w tych miejscach nie przekraczały czułości zestawu pomiarowego, a wartości niepewności pomiarowej wynosiły od -+0,33 V/m do -+0,8 V/m. Dodatkowo, ze sprawozdania wynikało, że pomiary przeprowadzono w temperaturze 1,1°C, wilgotność wynosiła 74,2%⁴¹, przy czym w sprawozdaniu nie podano informacji o urządzeniach, za pomocą których zmierzono ww. wartości oraz o ich wzorcowaniu.

W przypadku obydwu ww. pomiarów WSSE nie zwróciła się do zgłaszających pomiary o złożenie dodatkowych wyjaśnień. Wojewódzki Inspektor Sanitarny wyjaśniła, że nie jest organem właściwym do oceny niepewności pomiarowej, jaką deklaruje podmiot posiadający akredytację, a instytucją właściwą do oceny pomiarów PEM, jak również sprawozdań z pomiarowych PEM, pod względem formalnym, prawnym oraz merytorycznym jest PCA.

³⁵ Inna lokalizacja w Kraśniku niż wskazana w poprzednim akapicie.

³⁶ Z pomiarów przeprowadzonych w dniu 7 marca 2016 r. i przekazanych WSSE w dniu 14 marca 2016 r. Sprawozdanie nr PEM 11/03/OŚ/2016.

³⁷ Po dodaniu wartości niepewności pomiarowej do zmierzonej wartości PEM w przypadku czterech pionów pomiarowych, zsumowana wartość przekraczała wartość dopuszczalną.

³⁸ W dniu 11 kwietnia 2016 r.

³⁹ Nr PEM 40/07/OŚ/2015 (data pomiarów 16 lipca 2015 r., wpływ do WSSE 24 lipca 2015 r.).

⁴⁰ W dniu 31 marca 2017 r.; sprawozdanie nr PEM 47/01/OŚ/2017 (data pomiarów 4 stycznia 2017 r.).

⁴¹ Zgodnie z rozporządzeniem MŚ z 2003 r. pomiary należy dokonywać w temperaturze minimum 0°C i wilgotności maksimum 75%.

Nie przeprowadzono także w tych przypadkach, z własnej inicjatywy, pełnej kontroli obejmującej sprawdzenie poziomu PEM, zgodnie z wymogami załącznika nr 2 do rozporządzenia MŚ z 2003 r.⁴². Wojewódzki Inspektor Sanitarny wyjaśniła, że kontrole interwencyjne są wykonywane w przypadku podejrzenia zagrożenia życia i zdrowia mieszkańców Lubelszczyzny. Takich zagrożeń nie stwierdzono w przypadku SBTk w Lublinie, a w odniesieniu do SBTk w Kraśniku zbadano dopuszczalne poziomy PEM w miejscach wskazanych przez wnioskodawcę.

(dowód: akta kontroli, tom I str. 346-354; tom II str. 17-24, 45-63, 64-72, 88-116, 297, 302-303, 348-358)

— w przypadku dwóch kontroli interwencyjnych, związanych z trzema wnioskami o dokonanie pomiarów, w których wnioskujący prosili o zbadanie oddziaływania PEM w okolicy ich miejsc zamieszkania (w Lublinie), badanie NIK wykazało, że w dwóch sprawozdaniach pomiarowych⁴³, które zostały przekazane do WSSE przed przeprowadzeniem tych kontroli przez operatorów telefonii komórkowej, dotyczących SBTk zlokalizowanych w okolicach miejsc wskazywanych przez wnioskujących, nie podano informacji, że pomiary przeprowadzono w budynkach mieszkalnych oraz na balkonach i tarasach, na których mogą przebywać ludzie⁴⁴, mimo że w okolicy SBTk znajdowały się bloki mieszkalne. WSSE nie zwróciła się w tych przypadkach o złożenie dodatkowych wyjaśnień, a także nie przeprowadziła pełnej kontroli obejmującej sprawdzenie poziomu PEM, zgodnie z wymogami załącznika nr 2 do rozporządzenia MŚ z 2003 r.

Niepodjęcie działań wobec zgłaszających pomiary oraz nieprzeprowadzenie kontroli, Wojewódzki Inspektor Sanitarny wyjaśniła tymi samymi powodami, co w podanym wcześniej przypadku, tj. wyjaśniła, że instytucją właściwą w tym zakresie jest PCA, a decyzja o nieprzeprowadzeniu kontroli wokół SBTk wynikała z analizy potencjalnego zagrożenia przekroczenia normatywów PEM i niestwierdzenia zagrożenia życia i zdrowia dla osób zamieszkałych wokół SBTk.

(dowód: akta kontroli, tom I str. 317-330; tom II str. 17-24, 36-44, 64-72, 88-116, 297, 302-303, 348-353)

Dwa wnioski złożone przez osoby prywatne, dotyczące odpowiednio: ustalenia rzeczywistej mocy wszystkich SBTk zlokalizowanych na dachu hotelu w okolicy mieszkania wnioskującej oraz sprawdzenia natężenia PEM w domu innej wnioskującej, zostały przekazane do rozpatrzenia do WIOŚ. W odpowiedzi na pierwszy wniosek WSSE m.in. podała, że prowadzący instalację SBTk przedłożył w WSSE wyniki badań PEM, z których wynikało, że w żadnym punkcie wokół obiektu i w miejscach przebywania ludności nie zostały przekroczone dopuszczalne wartości oraz że oceny poziomów PEM w środowisku i obserwacji zmian dokonuje się w ramach państwowego monitoringu środowiska. Wyjaśniając, dlaczego nie przeprowadzono kontroli interwencyjnych, mających na celu zbadanie dopuszczalnych poziomów PEM w budynkach mieszkalnych oraz na balkonach i tarasach w tych przypadkach oraz/lub nie przeprowadzono pełnej kontroli obejmującej sprawdzenie poziomu PEM w otoczeniu SBTk zlokalizowanych na dachu hotelu, zgodnie z wymogami załącznika nr 2 do rozporządzenia MŚ z 2003 r., Wojewódzki Inspektor Sanitarny wyjaśniła m.in., że kontrole interwencyjne są wykonywane w przypadku podejrzenia zagrożenia życia i zdrowia mieszkańców

⁴² W przypadku SBTk w Kraśniku w trakcie kontroli interwencyjnej, przeprowadzonej trzy dni po otrzymaniu aneksu, dokonano pomiarów w wytypowanych miejscach oraz podano w protokole informację o wykorzystaniu danych w sprawozdaniu pomiarowym. Z wyjaśnień WSSE wynikało, że przekazanie aneksu do sprawozdania nie miało związku z kontrolą interwencyjną.

⁴³ Sprawozdanie nr OSR/0007/12/2014 z pomiarów PEM przeprowadzonych w dniu 8 grudnia 2014 r. oraz sprawozdanie nr PEM 40/07/OŚ/2015 (data pomiarów 16 lipca 2015 r.; wpływ do WSSE 24 lipca 2015 r.).

⁴⁴ Zgodnie z punktem 13 załącznika nr 2 do rozporządzenia MŚ z 2003 r. pomiary poziomów PEM należy przeprowadzać w dodatkowych pionach pomiarowych w budynkach mieszkalnych oraz na balkonach i tarasach, na których mogą przebywać ludzie.

Lubelszczyzny, a po analizie posiadanej dokumentacji, nie stwierdzono ww. zagrożenia w odniesieniu do obydwu wniosków.

(dowód: akta kontroli, tom I str. 528-565; tom II str. 17-24, 64-71, 356-358)

Według opinii powołanych przez NIK biegłych, dotyczącej poprawności dokumentacji dwóch losowo wybranych wyników pomiarów natężenia PEM, wykonanych przez WSSE w trakcie kontroli interwencyjnych⁴⁵, protokoły pomiarowe poddane analizie nie spełniały w wielu aspektach zasad sporządzania rzetelnego sprawozdania. Główne zastrzeżenia biegłych dotyczyły:

- niewłaściwego powoływania się na zastosowaną metodę badawczą, określoną w rozporządzeniu MŚ z 2003 r., ze względu na niespełnianie wielu zaleceń tej metodyki;
- niezidentyfikowania źródeł pod względem ich głównych kierunków promieniowania; wykonywano pomiary nie w pojedynczym lokalu, ale w „okolicach stacji”;
- braku planu sytuacyjnego pomiarów;
- braku odnotowanych wyników pomiarów oraz przeprowadzenia analizy niepewności;
- niepełnego wykorzystania wcześniej dostępnej wiedzy na temat rozkładu PEM wynikającego ze sprawozdań pomiarowych operatorów;
- niewłaściwej praktyki dołączania do sprawozdań z pomiarów niestarannych, odrębnych notatek, które nie uwzględniały podstawowych danych dotyczących wykonywanych pomiarów.

Biegli wskazali, iż dobrą praktyką jest uwzględnianie wszystkich niezbędnych danych do sporządzenia raportu pomiarowego zawierającego pełne informacje o użytym sprzęcie pomiarowym, jego wzorcowaniu, zakresach częstotliwości i zakresie mierzonych wartości PEM, osobach wykonujących pomiary, ich czasie, warunkach atmosferycznych, a także, że informacja o akredytacji lub jej braku powinna być wyraźnie zaznaczona w sprawozdaniu pomiarowym. Konkludując stwierdzili, że na podstawie przeprowadzonych pomiarów WSSE wyciągał nieuprawnione, wobec naruszeń prawidłowej metodyki⁴⁶, wnioski odnośnie oceny zgodności.

(dowód: akta kontroli, tom III str. 350-382)

2.5. Z art. 122a ust. 1 Prawa ochrony środowiska wynika obowiązek dokonywania przez operatorów telefonii komórkowej pomiarów poziomów PEM w środowisku, bezpośrednio po rozpoczęciu użytkowania SBTk oraz każdorazowo w przypadku zmiany warunków pracy SBTk. Stosownie do art. 122a ust. 2 ww. ustawy wyniki tych pomiarów przekazuje się wojewódzkiemu inspektorowi ochrony środowiska i państwowemu wojewódzkiemu inspektorowi sanitarnemu.

W okresie objętym kontrolą (do 12 grudnia 2017 r.) wpłynęło do WSSE łącznie 1 918 wyników pomiarów (sprawozdań pomiarowych) składanych przez operatorów telefonii komórkowej, w tym w 2015 r. — 508, 2016 r. — 868, 2017 r. — 542. Sprawozdania pomiarowe były ewidencjonowane w rejestrze spraw prowadzonych w OHR w formie elektronicznej (pliki w formacie MS Excel). W rejestrze tym podawano m.in. dane dotyczące: osoby oceniającej sprawozdanie⁴⁷, operatora SBTk przekazującego sprawozdanie, krótki opis treści sprawy, datę wpływu

⁴⁵ Sporządzonej przez naukowców z Katedry Elektroniki, Wydziału Informatyki, Elektroniki i Telekomunikacji Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie w wyniku analizy dokumentacji kontroli interwencyjnych WSSE: protokół kontroli nr 54/PM/16 WSSE z dnia 9 września 2016 r. oraz protokół kontroli nr 26/MT/16 WSSE z dnia 14 kwietnia 2016 r.

⁴⁶ Określonej w załączniku nr 2 do rozporządzenia MŚ z 2003 r.

⁴⁷ We wszystkich badanych latach była to ta sama osoba.

sprawozdania. Inicjały pracownika podane obok ww. informacji stanowiły potwierdzenie przyjęcia i analizy sprawozdań.

(dowód: akta kontroli, tom I str. 130-134, 566)

W okresie objętym kontrolą w WSSE nie obowiązywały wewnętrzne (ustalone przez Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego lub przez GIS) zasady postępowania dotyczące analizy wpływających sprawozdań pomiarowych oraz danych na temat SBTK (np. analizy tych dokumentów, sposobu dokumentowania oraz postępowania w przypadku stwierdzenia uchybień lub nieprawidłowości w ich treści). Według WSSE, wynikało to stąd, że sprawozdania i zgłoszenia były analizowane według obowiązujących przepisów rozporządzenia MŚ z 2003 r. — w związku z istnieniem tego aktu prawnego nie było potrzeby opracowywania wewnętrznych zasad dotyczących analizy wpływających zgłoszeń oraz zgłoszeń instalacji.

Wyniki pomiarów przedkładane WSSE przez użytkowników SBTK były analizowane wyłącznie pod kątem weryfikacji zgodności wartości PEM zmierzonych przez akredytowane laboratoria z maksymalnymi dopuszczalnymi poziomami PEM w środowisku, określonymi dla terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową oraz miejsc dostępnych dla ludności. W otrzymanych wynikach pomiarów nie stwierdzono uchybień lub nieprawidłowości. Wobec niestwierdzenia braków nie podejmowano z własnej inicjatywy kontroli dotrzymywania dopuszczalnych poziomów PEM, nie występowano do użytkowników SBTK o wyjaśnienia, co do zawartości sprawozdań pomiarowych oraz nie kierowano do PCA informacji o zidentyfikowanych brakach lub nieprawidłowościach w sprawozdaniach. Wyniki pomiarów uznawano za wiarygodne i nie znajdowano podstaw do ich kwestionowania, ponieważ były wydawane przez laboratoria badawcze, posiadające akredytację PCA.

Sprawozdania z badania natężenia PEM w otoczeniu SBTK były analizowane przez wyznaczonego pracownika OHR. Pracownik ten analizował je wyłącznie w zakresie badania, czy wyniki pomiarów nie przekroczyły poziomów dopuszczalnych, nie analizował przekazanych danych pod kątem opisu metod badawczych, urządzeń pomiarowych, itp. Nie porównywał danych ze sprawozdania z poprzednimi sprawozdaniami, nie badał lokalizacji punktów pomiarowych i nie sprawdzał, czy pomiary poziomów pól elektromagnetycznych przeprowadzano w dodatkowych pionach pomiarowych w budynkach mieszkalnych oraz na balkonach i tarasach, na których mogą przebywać ludzie. Wyjaśnił, że w wybranych przypadkach prowadził rozmowy z OPHR na temat interpretacji niektórych danych. Podał m.in., że nie miał całościowej wizji na temat tego, w jaki sposób laboratorium dokonuje pomiarów, ze względu na brak informacji o procedurach zaakceptowanych dla danego laboratorium przez PCA.

Wyniki badania sprawozdań nie były dokumentowane w formie pisemnej ze względu na brak wytycznych w tym zakresie w WSSE. Pracownik analizujący sprawozdania pomiarowe nie odbył szkoleń w zakresie badania wyników pomiarów i zgłoszeń operatorów SBTK. Wyjaśnił m.in., że zakres powierzonych mu zadań uniemożliwiał wnikliwe prowadzenie analiz sprawozdań pomiarowych i zgłoszeń oraz prowadzenie nadzoru PEM w otoczeniu SBTK. Podał, że pracownicy OHR nie byli w stanie w pełnym zakresie wykonać powierzonych podstawowych zadań, przede wszystkim związanych z systematyczną i wynikającą z przepisów prawa bieżącą kontrolą podmiotów, które uzyskały zezwolenia na użytkowanie aparatów rentgenowskich stosowanych w celach medycznych, co wynikało przede wszystkim stąd, że co roku wzrastała liczba tych urządzeń objętych nadzorem (średnio o około 100 rocznie) i nie było to związane ze zwiększeniem zatrudnienia w OHR.

(dowód: akta kontroli, tom I str. 134-136, 157, 159, 566-567; tom II str. 1-2)

W wyniku analizy przez NIK 39 sprawozdań pomiarowych przekazanych do WSSE przez operatorów telefonii komórkowej w latach 2015-2017, dotyczących SBTk zlokalizowanych w wybranych przez NIK 11 miejscach⁴⁸, stwierdzono m.in., że:

— w jednym sprawozdaniu był błąd w nazwie stacji bazowej telefonii komórkowej, który nie został skorygowany⁴⁹; według wyjaśnień WSSE błąd nie wpłynął na możliwość analizy wyników pomiarów PEM pod względem zgodności wyników z dopuszczalnymi wartościami;

— jedno sprawozdanie było niepełne i brakowało w nim jednej ostatniej strony (nr 7)⁵⁰, na której prawdopodobnie podano końcowe wnioski z pomiarów (w przekazanym sprawozdaniu brak było końcowych wniosków z pomiarów) — sprawozdanie nie zostało uzupełnione (według wyjaśnień WSSE pracownik dokonujący oceny sprawozdania nie zauważył braku ostatniej strony);

— w dwóch sprawozdaniach nie podano danych dotyczących charakterystyki promieniowania i rzeczywistego czasu pracy na dobę systemu nadawczo-odbiorczego⁵¹, w pozostałych dane te zostały podane;

— w dziewięciu sprawozdaniach podano współrzędne geograficzne anten, w 30 nie podano takich danych;

— w siedmiu sprawozdaniach nie podano informacji o innych źródłach PEM obok SBTk i ich działaniu⁵²; w przypadku pozostałych podawano na ogół informację, że były zainstalowane anteny innego operatora (w kilku przypadkach — że pracowały) lub że występowały źródła PEM w zakresie badanych częstotliwości;

— w 16 sprawozdaniach nie podano informacji o pracy badanych anten w trakcie pomiarów⁵³, w ośmiu — że urządzenia pracowały w normalnych warunkach eksploatacyjnych; w pięciu — że według informacji uzyskanych od operatora anteny podczas pomiarów były zasilane mocą maksymalną; w 10 — że wystawiano stację mocą maksymalną na czas pomiarów (poprzez usługę sms);

— w 28 sprawozdaniach podano informacje o temperaturze i wilgotności w dniu dokonywania pomiarów oraz o braku opadów atmosferycznych; w 11 podano informacje o temperaturze i wilgotności w dniu dokonywania pomiarów bez podania informacji o opadach;

— w 29 sprawozdaniach nie podano informacji o czasie dokonania pomiarów; w siedmiu podano czas dokonania pomiarów w godzinach, w pozostałych trzech przypadkach podano ogólną informację o czasie (np. godziny popołudniowe);

— w 21 sprawozdaniach podano dane techniczne, numery i daty świadectwa wzorcowania oraz daty ważności wzorcowania dla wszystkich urządzeń używanych w trakcie pomiarów (miernika, sondy, termohigrometru i dalmierza); pozostałych 18 sprawozdań zawierało braki w tym zakresie, dotyczące m.in. braku informacji

⁴⁸ Lublin, Dragonów 8 (SBTK na dachu wieżowca); Lublin, Jutrzenki 22 (SBTK na niepublicznej szkole); Lublin, al. Warszawska 31 (SBTK na kościele); Lublin, Sławinkowska 15A (SBTK na hotelu); Lublin, Chodźki 10 (SBTK na biurowcu); Lublin, Magnoliowa 8 (SBTK na zespole placówek oświatowych); Lublin, Paderewskiego 20 (SBTK na kościele); Lublin, Tetmajera-Przerwy 21 (SBTK na niepublicznym zakładzie opieki zdrowotnej); Lublin, Onyksowa 12 (SBTK na niepublicznym zakładzie opieki zdrowotnej); Świdnik, Hotelowa 6 (SBTK na dachu budynku); Puławy, Kółkająca 18 (SBTK na dachu budynku przemysłowego).

⁴⁹ Sprawozdanie pomiarowe nr SB02-12177-01 (pomiar w dniu 27 marca 2017 r.). Powinno być w nazwie SBTk: LUB1067F; było: LUB1067E.

⁵⁰ Sprawozdanie nr SB02-9854-01 (data wpływu 14 maja 2015 r.) przekazane w formie elektronicznej na płycie CD (nazwa pliku LUB1040 OŚ).

⁵¹ Sprawozdania o numerach: 35/15/OS/2015, 57/10/OS/2014.

⁵² Sprawozdania o numerach: U-005/13.SB.1164.2.1, SB02-12318-01; U-005/13.SB.935.2.1; SB02-9883-01; U-005/13.SB.813.2.1; 57/10/OS/2014; U-005/13.SB.1605.2.1.

⁵³ Sprawozdania o numerach: U-005/13.SB.1164.2.1; 6909/2017/OS; PEM167/11/OŚ/2016; 2132/2017/OS; PEM42/07/OŚ/2015; 5582/2017/OS; U-005/13.SB.935.2.1; PEM 44/01/OŚ/2017; U-005/13.SB.813.2.1; OSR/0049/05/2016; LBMT/17/06/17/PEM/OS; 1592/2017/OS; 3554/2015/OS; LBPEM/Z/1293/OŚ/08/2016; 14/02/2017; U-005/13.SB.1605.2.1.

o dacie ważności wzorcowania miernika i/lub sondy lub informacji dotyczących termohigrometru i dalmierza;

— w jednym sprawozdaniu⁵⁴, podano wyjątkowo wysokie wartości niepewności pomiaru w 25 punktach wynoszące od 3,82 do 13,75 V/m (w dziewięciu punktach przekraczały 10 V/m); w sprawozdaniu tym podano, że w ciągu 14 dni od daty jego otrzymania przyjmowane są uwagi i zastrzeżenia w formie pisemnej na adres pracowni; w dniu 14 października 2015 r. (tj. po około trzech miesiącach) do WSSE wpłynął aneks do sprawozdania, w którym laboratorium poinformowało o błędzie i przekazało zmienioną tabelę z wynikami pomiarów (wartości niepewności pomiaru wynosiły od 0,39 do 0,81 V/m) — po otrzymaniu pierwszego sprawozdania WSSE nie zwróciła się do zgłaszającego pomiary o udzielenie wyjaśnień lub dokonanie uzupełnień;

— w trzech sprawozdaniach⁵⁵ nie podano dokładnych danych o wysokości pomiaru w punktach pomiarowych, w pozostałych podawano na ogół dane o wysokości od 0,3 m do 2 m, w niektórych podano dokładną wysokość dla każdego punktu pomiarowego;

— w dziewięciu sprawozdaniach opis miejsca pomiaru podawano łącznie dla kilku punktów pomiarowych⁵⁶, w pozostałych opis miejsca pomiaru podawano oddzielnie dla każdego punktu;

— w sześciu sprawozdaniach nie podano odległości od stacji (lub innego punktu w terenie)⁵⁷, w pozostałych podawano na ogół odległość każdego punktu (według azymutów) od budynku z SBTk (w metrach);

— w trzech sprawozdaniach podano datę ważności certyfikatu akredytacji i jej zakres odnoszący się do pomiarów⁵⁸, w pozostałych, oprócz numeru akredytacji PCA, nie podawano informacji w tym zakresie;

— we wszystkich sprawozdaniach podano, że nie zostały przekroczone dopuszczalne wartości PEM (7 V/m); zmierzona najwyższa wartość natężenia PEM w jednym przypadku wyniosła 6,19 V/m (w otwartym oknie klatki schodowej na najwyższym piętrze budynku), w 12 sprawozdaniach wahała się w granicach 2-3 V/m (od 2,0 do 2,83), w sześciu 3-4 V/m (od 3,04 do 3,41), w pozostałych przypadkach nie przekraczała 2 V/m;

— operatorzy przekazywali WSSE wyniki pomiarów PEM w formie pełnych sprawozdań pomiarowych sporządzonych przez laboratoria badawcze.

W związku z powyżej wskazanymi brakami niektórych informacji w sprawozdaniach pomiarowych, WSSE nie podjęła się wyrażenia opinii, czy ww. braki wpływały na ocenę rzetelności dokonanych pomiarów. Według wyjaśnień WSSE, instytucją właściwą do oceny pomiarów PEM, jak również sprawozdań pomiarowych, pod względem formalnym, prawnym oraz merytorycznym jest PCA, a WSSE sama w swojej strukturze organizacyjnej posiadała akredytowane laboratorium w zakresie pomiarów PEM, w związku z czym odnośnie się do metodologii czy też formy sprawozdania wykonanego przez inne akredytowane laboratorium mogłoby być uznane za niewłaściwe.

⁵⁴ Nr PEM 42/07/OŚ/2015, które wpłynęło do WSSE w dniu 24 lipca 2015 r. (data wykonania pomiarów: 16 lipca 2015 r.).

⁵⁵ 35/15/OS/2015, 47/10/OS/2017, 59/20/OS/2016.

⁵⁶ Sprawozdania o numerach: 35/15/OS/2015; 499/S/2015; 2132/2017/OS; 5582/2017/OS; 59/20/OS/2016; OSR/0049/05/2016; 57/10/OS/2014; OSR/0044/01/2017/2015/OS, 1594/2017/OS.

⁵⁷ Sprawozdania o numerach: 35/15/OS/2015; PP-PS/16-11-197; OSR/0049/05/2016; LBMT/17/06/17/PEM/OS; 57/10/OS/2014; OSR/0044/01/2017/2015/OS.

⁵⁸ U-005/13.SB.813.2.1; U-005/13.SB.935.2.1; U-005/13.SB.1164.2.1.

Analiza 39 sprawozdań pomiarowych w zakresie prowadzenia pomiarów PEM w dodatkowych pionach pomiarowych w budynkach mieszkalnych oraz na balkonach i tarasach, na których mogą przebywać ludzie, tj. stosowania przez laboratoria zasady, określonej w punkcie 13 załącznika nr 2 do rozporządzenia MŚ z 2003 r., wykazała, że:

— w 18 sprawozdaniach pomiarowych (48,7%) nie wykazano, że pomiary PEM przeprowadzono w budynkach mieszkalnych, na balkonach i na tarasach, mimo że w okolicy stacji bazowych telefonii komórkowej znajdowały się budynki mieszkalne, w szczególności wielokondygnacyjne, które były narażone na działanie PEM⁵⁹;

— w 13 sprawozdaniach (33,3%) podano, że mieszkańcy bloków mieszkalnych, w których planowano przeprowadzić pomiary, byli nieobecni lub odmawiali wstępu⁶⁰; liczba mieszkań z nieobecnymi lub odmawiającymi wstępu lokatorami w trakcie pomiarów była wyjątkowo wysoka w siedmiu sprawozdaniach⁶¹. W sprawozdaniach, w których wskazano 196 i 241 lokali mieszkalnych oraz od ośmiu do 18 budynków niedostępnych do pomiarów z uwagi na nieobecność mieszkańców, sformułowano wniosek: „wyniki pomiarów wskazują, że w żadnym punkcie wokół obiektu i w miejscach przebywania ludności nie zostały przekroczone wartości dopuszczalne”⁶²;

— na ogółem 1 436 punktów, w których dokonano pomiarów, pomiary w blokach mieszkalnych przeprowadzono w 111 przypadkach (7,7%), głównie na korytarzach i klatkach schodowych;

— w przypadku sprawozdań dotyczących SBTk zlokalizowanych w sześciu miejscach, w których operator zmieniał parametry pracy instalacji, w związku z niedokonaniem przez laboratoria pomiarów w mieszkaniach zlokalizowanych w okolicznych blokach mieszkalnych⁶³, wystąpiło ryzyko narażenia zdrowia mieszkańców tych bloków na działanie PEM.

Wojewódzki Inspektor Sanitarny wyjaśniła, że w związku z brakiem informacji w niektórych sprawozdaniach pomiarowych, że pomiary przeprowadzono w budynkach mieszkalnych oraz na balkonach i tarasach, na których mogą przebywać ludzie, nie wezwano zgłaszających pomiary do uzupełnienia wyników pomiarów, bądź ich powtórzenia, ewentualnie złożenia dodatkowych wyjaśnień,

⁵⁹ Sprawozdania o numerach: LBPEM/Z/1843/OŚ/11/2015; U-005/13.SB.1164.2.1; 35/15/OS/2015; LBPEM/Z/1251/OŚ/08/2016; SB02-9343-01; LBPEM/Z/1372/OŚ/09/2016; SB02-12177-01; SB02-9904-01; PP-PS/16-03-134; PEM167/11/OŚ/2016; 2132/2017/OS; PEM42/07/OŚ/2015; 5582/2017/OS; U-005/13.SB.935.2.1; U-005/13.SB.813.2.1; LBPEM/Z/1971/OŚ/12/2015; 59/20/OS/2016; 57/10/OS/2014.

⁶⁰ Sprawozdania o numerach: SB02-9383-01; SB02-12319-01; SB02-12318-01; SB02-9524-01; SB02-10490-01; SB02-9343-01; LBPEM/Z/1372/OŚ/09/2016; SB02-12177-01; 47/10/OS/2017; 44/01/OŚ/2017; LBPEM/Z/1861/OŚ/12/2016; LBMT/17/06/17/PEM/OS, 1594/2017/OS.

⁶¹ W sprawozdaniu nr SB02-9383-01 podano, że w trakcie pomiarów niedostępnych było około 196 mieszkań, a odmowa dostępu dotyczyła 25 mieszkań w pięciu blokach (wieżowcach). Według sprawozdania nr SB02-12319-01 podczas pomiarów lokatorzy byli nieobecni w około 241 mieszkaniach, a w 18 odmówiono dostępu. W sprawozdaniach nr SB02-9524-01 i SB02-10490-01, dotyczących tej samej lokalizacji, podano, że niedostępnych podczas pomiarów było 13 budynków. W sprawozdaniu nr SB02-9343-01 podano, że podczas wykonywania pomiarów nie było lokatorów w ośmiu budynkach oraz odmówiono dostępu w 10 budynkach. W sprawozdaniu nr SB02-12177-01 stwierdzono, że niedostępnych podczas pomiarów było, ze względu na nieobecność lokatorów, 11 budynków zlokalizowanych przy trzech ulicach. W sprawozdaniu nr PEM 44/01/OŚ/2017 podano, że odmówiono wstępu do trzech budynków, a lokatorzy byli nieobecni w 18 budynkach.

⁶² Taki zapis dotyczył sześciu badanych sprawozdań, w jednym stwierdzono, że „w otoczeniu stacji bazowej nie występuje natężenie pola elektrycznego przekraczające wartość graniczną dopuszczalną dla ludności”.

⁶³ Dotyczyło to: SBTk LUB1031A (operator zwiększył w latach 2015-2017 sumaryczną moc promieniowania izotropowo EIRP anten sektorowych z 14 714W do 21 282W); SBTk LUB1022A (operator w latach 2015-2016 zwiększył moc EIRP anten z 27 611W na 51 360W, przy czym po zwiększeniu mocy nie przeprowadzono pomiarów w mieszkaniach); SBTk LUB1067F (operator w latach 2015-2016 zwiększył moc EIRP anten z 29 973W na 42 582W; pomiary po zwiększeniu mocy nie zostały przeprowadzone w budynkach mieszkalnych); SBTk LUB1040A (operator w 2015 r. zwiększył moc EIRP anten z 22 900W na 26 482W; pomiary po zwiększeniu mocy nie zostały przeprowadzone w budynkach mieszkalnych); SBTk LUB1064A (w latach 2015-2017 zwiększenie mocy z 21 827W do 28 806W; w 2017 r. dokonano pomiaru w jednym punkcie w budynku mieszkalnym); SBTk różnych operatorów na dachu budynku przemysłowego w Puławach (zwiększenie mocy w przypadku dwóch operatorów; nieliczne przypadki pomiarów w mieszkaniach; w jednym przypadku w 2017 r. pomiar w otwartym oknie klatki schodowej bloku wykazał 6,19 V/m).

ponieważ analizy sprawozdań pomiarowych PEM potwierdzały zgodność z wartościami dopuszczalnymi określonymi w rozporządzeniu MŚ z 2003 r. Ponownie wyjaśniła, że odnoszenie się do metodologii czy też formy sprawozdania wykonanego przez inne (niż laboratorium WSSE) akredytowane laboratorium mogłoby być uznane za niewłaściwe, a PCA posiadało własnych auditorów, którzy dokonywali okresowej oceny każdego laboratorium badawczego posiadającego akredytację. Odnosząc się do przypadków sześciu SBTK, w których operator zmieniał parametry pracy instalacji i nie dokonywał pomiarów w mieszkaniach zlokalizowanych w okolicznych blokach mieszkalnych, Wojewódzki Inspektor Sanitarny wyjaśniła, że nie przeprowadzono, z inicjatywy własnej WSSE, kontroli obejmującej sprawdzenie poziomu PEM w wybranych punktach pomiarowych w mieszkaniach bloków w otoczeniu tych SBTK zgodnie z wymogami załącznika nr 2 do rozporządzenia MŚ z 2003 r., ponieważ analiza przedłożonych sześciu sprawozdań pomiarów PEM nie wskazywała na potencjalne ryzyko przekroczenia wartości dopuszczalnych określonych w tych przepisach.

(dowód: akta kontroli, tom I str. 538-562; tom II str. 3-4, 151-294, 361-415; tom III str. 1-343)

Wojewódzki Inspektor Sanitarny wyjaśniła, że nie korzystano z instrumentów, o których mowa w art. 27 i 28 ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej⁶⁴, ponieważ w przesłanych przez akredytowane laboratoria sprawozdaniach pomiarowych nie stwierdzono miejsc występowania poziomów PEM wyższych niż dopuszczalne, nie stwierdzono więc zagrożenia życia i zdrowia ludzi. Ponadto dokonywanie analizy dokumentacji nie obligowało do podejmowania działań wynikających z art. 28 ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

(dowód: akta kontroli, tom III str. 344-349)

Według opinii biegłych, powołanych przez NIK w ramach niniejszej kontroli do oceny wyników pomiarów PEM, przedłożonych na podstawie art. 122a ust. 2 Poś, we wszystkich ocenianych przypadkach nie było możliwe stwierdzenie, czy w otoczeniu SBTK dotrzymany został dopuszczalny poziom PEM. Do głównych nieprawidłowości, uchybień i problemów biegli zaliczyli w szczególności:

- brak w sprawozdaniach poprawek pomiarowych umożliwiających uwzględnienie parametrów pracy instalacji wytwarzających pola najbardziej niekorzystnych z punktu widzenia oddziaływania na środowisko (ust. 6 zał. nr 2 do rozporządzenia MŚ z 2003 r.). Wskazali, iż wszystkie pomiary wykonano z użyciem mierników szerokopasmowych. Biorąc pod uwagę specyfikę współczesnych systemów telefonii komórkowej, wyznaczenie takich poprawek jest możliwe praktycznie wyłącznie na drodze ekstrapolacji, po wykonaniu pomiarów metodą selektywną;
- brak udokumentowania analiz i odniesień do dokumentów stwierdzających zakres występowania PEM o poziomach zbliżonych do poziomów dopuszczalnych oraz rozkładu przestrzennego tych pól, na podstawie których powinny zostać wyznaczone pionowy pomiarowe;
- często niekompletne udokumentowanie parametrów technicznych SBTK, niepozwalające na wykorzystanie sprawozdania do analizy pól w otoczeniu SBTK;
- niespełnienie wymogu pracy instalacji radiowej w najbardziej niekorzystnych dla otoczenia warunkach emisji promieniowania;
- często nieprawidłowy wybór głównych pionów pomiarowych, niejednokrotnie w przypadkowych miejscach;

⁶⁴ Tj. odpowiednio nie wydawał decyzji nakazującej usunięcie stwierdzonych naruszeń wymagań higienicznych i zdrowotnych, nie zgłaszał sprzeciwu przeciwko uruchomieniu wprowadzenia nowych technologii lub zmian w technologii.

- przypadki całkowitego braku pomiarów w budynkach mieszkalnych w bezpośrednim sąsiedztwie instalacji antenowych, co uznali za rażące zaniedbanie.

(dowód: akta kontroli, tom III str. 350-382)

2.6. W łącznej liczbie 135 skarg i wniosków, załatwionych bezpośrednio przez WSSE w latach 2015-2017 (do 28 listopada), w ewidencji WSSE figurowało 14 (10,4%) wniosków (skarg) dotyczących sprawdzenia przez WSSE oddziaływania PEM z SBTk, złożonych przez osoby zamieszkujące w otoczeniu SBTk lub inne podmioty⁶⁵. Wnioski te zostały rozpatrzone i załatwione przez pracowników OHR (opis w punkcie 2.4. niniejszego wystąpienia).

Analiza działań WSSE, dotyczących rozpatrzenia ww. wniosków, wykazała m.in., że:

- w pismach wnioskowano m.in. o sprawdzenie przez WSSE szkodliwości promieniowania PEM w otoczeniu SBTk, oddziaływania PEM z anten SBTk, a także oddziaływania PEM ze stacji rozdzielczych prądu;
- we wszystkich przypadkach, w związku z wnioskami, przeprowadzono kontrole interwencyjne i pomiary dopuszczalnych poziomów PEM;
- strony postępowania nie otrzymywały, poza protokołem, odrębnego zawiadomienia o sposobie rozpatrzenia wniosków; protokoły kontroli zawierały elementy, które powinny być uwzględnione w zawiadomieniu o sposobie załatwienia skargi lub wniosku⁶⁶;
- kontrole interwencyjne (oraz pomiary) w 13 przypadkach zostały przeprowadzone w terminie od czterech do 28 dni od daty wpływu wniosków, w jednym przypadku — po upływie 58 dni od dnia wpływu wniosku do WSSE⁶⁷;
- w dziesięciu przypadkach w kontroli brał udział przedstawiciel wnioskodawcy i potwierdził podpisem odbiór protokołu kontroli w protokole, w czterech przypadkach protokoły kontroli zawierały braki w tym zakresie, polegające na: braku podpisu przedstawiciela strony przy potwierdzeniu odbioru protokołu (podpis tylko jako potwierdzenie obecności podczas kontroli)⁶⁸, podpisaniu protokołu przez osobę niebędącą stroną⁶⁹, braku podpisów pracowników WSSE i przedstawiciela strony w protokole⁷⁰, braku podpisu przedstawiciela strony w protokole⁷¹;
- wnioskodawcy nie złożyli zastrzeżeń do ustaleń stanu faktycznego opisanego w protokołach kontroli (zgodnie z pouczeniem w protokołach mogli je złożyć w terminie siedmiu dni od daty doręczenia protokołu).

(dowód: akta kontroli, tom I str. 291-418; tom II str. 88-93, 299)

2.7. W okresie objętym kontrolą WSSE nie uzyskiwała dochodów z tytułu usług zleconych w zakresie pomiarów pola elektromagnetycznego w otoczeniu stacji bazowych telefonii komórkowej, do pozyskiwania których była uprawniona na podstawie art. 36 ust. 3b ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

(dowód: akta kontroli, tom I str. 568)

⁶⁵ Spółdzielnia mieszkaniowa, wspólnota mieszkaniowa, członkowie rady dzielnicy, Samorządowe Kolegium Odwoławcze w Lublinie.

⁶⁶ Określone w art. 238 § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2017 r. poz. 1257 ze zm.). Zwany dalej: Kpa.

⁶⁷ Wniosek, mający cechy skargi, dotyczący oddziaływania PEM, przekazany do WSSE za pośrednictwem Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w dniu 16 lutego 2016 r. Kontrolę przeprowadzono w dniu 14 kwietnia 2016 r. Według wyjaśnień WSSE kontrola była umówiona w terminie wcześniejszym (zgodnym z Kpa), jednak ze względu na panujące warunki atmosferyczne (temperatura poniżej 0°C) niezbędne było przełożenie terminu kontroli na termin wykraczający poza ustawowe 30 dni. Do strony nie wysłano zawiadomienia o zwłocie w załatwieniu skargi, została ona telefonicznie poinformowana o konieczności przełożenia kontroli.

⁶⁸ Protokół nr 20/WS/15.

⁶⁹ Protokół nr 11/WS/16.

⁷⁰ Protokół nr 13/WS/16.

⁷¹ Protokół nr 54/PM/16.

2.8. W latach 2015-2017 nie wpłynęły do WSSE skargi na działalność jej pracowników dotyczące przeprowadzania pomiarów PEM w otoczeniu SBTk.

(dowód: akta kontroli, tom I str. 291-301)

2.9. W okresie objętym kontrolą Lubelski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny nie zgłaszał Głównemu Inspektorowi Sanitarnemu trudności w realizacji zadań inspekcyjnych w zakresie pomiarów pola elektromagnetycznego w otoczeniu stacji bazowych telefonii komórkowej.

(dowód: akta kontroli, tom I str. 159; tom II str. 6)

2.10. W *Ocenie stanu bezpieczeństwa Sanitarnego Województwa Lubelskiego za rok 2015* i *Ocenie stanu bezpieczeństwa Sanitarnego Województwa Lubelskiego za rok 2016* podano informacje o działaniach OHR w zakresie ochrony radiologicznej w medycznych pracowniach rentgenowskich oraz ochrony przed promieniowaniem niejonizującym. W dokumentach tych nie podano informacji dotyczących działań WSSE w zakresie oceny dotrzymywania dopuszczalnych poziomów PEM w otoczeniu SBTk oraz nie sformułowano ocen w tym zakresie na terenie województwa lubelskiego.

Wojewódzki Inspektor Sanitarny wyjaśniła, że w ww. dokumentach uwzględniono tylko główne zadania pionu higieny radiacyjnej, a ocena dotrzymywania dopuszczalnych poziomów PEM w otoczeniu SBTk nie jest zagadnieniem wiodącym wśród zadań pionu, dlatego nie została uwzględniona w ocenie.

W sprawozdaniach za lata 2015, 2016, przekazanych do Głównego Inspektora Sanitarnego, WSSE nie wykazywała zagadnień związanych z dopuszczalnymi poziomami PEM w otoczeniu SBTk. Wynikało to stąd, że były one sporządzane zgodnie z wytycznymi GIS. Zagadnienia ujmowane w ocenie stanu sanitarnego dotyczyły głównej działalności OHR w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa radiologicznego w placówkach ochrony zdrowia.

(dowód: akta kontroli, tom I str. 159-160, 283-290, 419-430; tom II str. 5-7)

2.11. W okresie objętym kontrolą jednostki samorządu terytorialnego nie występowały do Lubelskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego z wnioskami o podjęcie działań w zakresie nadzoru nad dotrzymywaniem poziomów PEM w otoczeniu SBTk.

(dowód: akta kontroli, tom I str. 159, tom II str. 6)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

- 1.** Pomiary kontrolne PEM, realizowane w okresie objętym kontrolą przez WSSE na wnioski osób fizycznych, administratorów budynków i instytucji były nierzetelnie dokumentowane, za pomocą odręcznych notatek niezawierających podstawowych danych dotyczących wykonywanych pomiarów. Uniemożliwiało to ocenę metodyki, poprawności wyników oraz sformułowanych wniosków. Analiza przez biegłych dwóch spraw⁷² wykazała, że w sposób niewłaściwy powołano się na metodę badawczą określoną w załączniku nr 2 do rozporządzenia MŚ z 2003 r., ze względu na niespełnienie wielu zaleceń tej metodyki. Biorąc pod uwagę, że w tych przypadkach badano dotrzymanie dopuszczalnego poziomu PEM w otoczeniu SBTk, sposób przeprowadzenia i udokumentowania pomiarów nie dawał podstaw do sformułowania wniosków o braku przekroczeń normy PEM. NIK uwzględniła, że od 15 maja 2017 r. WSSE wprowadziła odrębną procedurę, dotyczącą wykonywania pomiarów interwencyjnych oraz druk sprawozdania przeznaczony

⁷² Protokół kontroli nr 54/PM/16 z dnia 9 września 2016 r. (wraz z protokołem pomiarowym), protokół kontroli nr 26/MT/16 z dnia 14 kwietnia 2016 r. (wraz z protokołem pomiarowym).

do stosowania w ramach kontroli interwencyjnych, w którym określono dane, które powinny być zawarte w sprawozdaniu pomiarowym.

(dowód: akta kontroli, tom I str. 133, 302-446; tom II str. 8-24, 71-72, 142-150; tom III str. 350-382)

2. Niewystarczająco rzetelnie analizowano sprawozdania w zakresie nieprzekraczania dopuszczalnych poziomów PEM w otoczeniu SBTk. W trzech sprawozdaniach⁷³ wykazano wyjątkowo wysokie wartości niepewności pomiarowej, wskazujące na możliwość przekroczenia dopuszczalnych poziomów PEM. Mimo że w sprawozdaniach laboratoria poinformowały o możliwości wniesienia uwag i zastrzeżeń w ciągu 14 dni od daty ich otrzymania, WSSE nie zgłosiła uwag i zastrzeżeń do tych sprawozdań. WSSE nie przeprowadziła także własnych pomiarów w celu weryfikacji wyników pomiarów oraz nie zwróciła się do PCA o zbadanie dochowania prawidłowości procedur przy dokonanych pomiarach.

(dowód: akta kontroli, tom I str. 134; tom II str. 1-2, 45-56, 94-106, 88-93, 297, 341, 363; tom II str. 72-85)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

1. Działalność kontrolna WSSE w obszarze PEM w otoczeniu SBTk ograniczała się jedynie do nielicznych pomiarów interwencyjnych prowadzonych na wniosek stron (osób fizycznych, administratorów budynków), a nie była w ogóle prowadzona w lokalizacjach wytypowanych w wyniku własnej analizy ryzyka WSSE⁷⁴, ukierunkowanej na wybór miejsc narażonych na występowanie ponadnormatywnego poziomu PEM. Do takich miejsc należą m.in. lokalizacje SBTk w bezpośrednim sąsiedztwie miejsc stałego przebywania ludzi, tj. np. na osiedlach mieszkaniowych w gęstej zabudowie wielorodzinnej (szczególnie w przypadku występowania w bliskiej odległości instalacji kilku użytkowników); lokalizacje, w przypadku których w drodze pomiarów metodą szerokopasmową stwierdzono poziomy PEM zbliżone do dopuszczalnych, a także lokalizacje, w których laboratoria działające na zlecenie użytkowników SBTk w ogóle lub w niewystarczającym stopniu wykonały pomiary PEM w budynkach mieszkalnych, na balkonach, tarasach i w świetle okien. NIK uwzględnia, iż kierunki działań kontrolnych w tym obszarze nie były ujmowane w wytycznych GIS, a także brak było ustalonych w ramach Państwowej Inspekcji Sanitarnej jednolitych zasad i przesłanek typowania lokalizacji do pomiarów kontrolnych oraz sposobu planowania i prowadzenia pomiarów. NIK zwraca uwagę, iż przepisy ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej uprawniają PWIS do przeprowadzania — w ramach nadzoru nad warunkami higieny radiacyjnej w województwie — pomiarów PEM z własnej inicjatywy w miejscach wskazanych w art. 25 ust. 1 pkt 1, czy też art. 26 ww. ustawy, za uprzednią zgodą mieszkańca. Zdaniem NIK powinno to następować m.in. w sytuacji uzasadnionych zastrzeżeń do wyników pomiarów przedłożonych przez użytkownika SBTk.

W wyniku badania 39 sprawozdań pomiarowych z 11 miejsc, w których zainstalowane były SBTk różnych operatorów, NIK stwierdziła, że w sześciu lokalizacjach, których dotyczyły przekazane do WSSE przez operatorów sprawozdania pomiarowe i zgłoszenia instalacji, w związku z usytuowaniem w okolicy SBTk budynków mieszkalnych (w tym wielokondygnacyjnych) narażonych na działanie PEM, brakiem w sprawozdaniach pomiarowych wiarygodnej informacji dotyczącej dotrzymywania dopuszczalnych poziomów PEM w mieszkaniach zlokalizowanych w okolicznych blokach oraz zmienianiem przez operatorów parametrów pracy instalacji, możliwe było wystąpienie zagrożenia zdrowia mieszkańców. W WSSE nie zidentyfikowano takiego ryzyka oraz

⁷³ Jedno sprawozdanie w badanej próbie 39 sprawozdań (nr PEM 42/07/OŚ/2015) i dwa sprawozdania badane w związku z kontrolami interwencyjnymi (nr PEM 11/03/OŚ/2016 i nr PEM 40/07/OŚ/2015).

⁷⁴ Prowadzonej na podstawie analizy dokumentów otrzymywanych przez PWIS na podstawie art. 122a ust. 2 i art. 152 ust. 7a Prawa ochrony środowiska.

nie przeprowadzono kontroli, obejmującej sprawdzenie poziomu PEM w wybranych punktach pomiarowych w mieszkaniach w otoczeniu tych SBTK, z zastosowaniem metodologii określonej w załączniku nr 2 do rozporządzenia MŚ z 2003 r.

(dowód: akta kontroli, tom I str. 193-282, tom II str. 5-7, 24, 70, 89, 296, 309-315, 339-347, 362-364)

2. W WSSE nie dokumentowano analiz wyników pomiarów PEM w otoczeniu SBTK, przedkładanych PWIS przez użytkowników tych instalacji w ramach realizacji obowiązku ustanowionego w art. 122a ust. 2 Prawa ochrony środowiska. W okresie objętym kontrolą⁷⁵ wpłynęło 1 918 takich wyników w formie sprawozdań z pomiarów PEM, wykonanych przez działające, na zlecenie użytkowników SBTK, akredytowane laboratoria badawcze. W odniesieniu do żadnego z nich nie sporządzono odrębnych notatek, nie dokonywano też na nich adnotacji, świadczących o fakcie i o zakresie ich analizy przez pracowników WSSE. Zdaniem NIK przyczynił się do tego brak określenia przez PWIS i przez GIS⁷⁶ jednolitego sposobu postępowania z tymi dokumentami (tj. w szczególności zakresu ich analizy, jak również sposobu postępowania w przypadku powzięcia wątpliwości co do zawartych w nich danych), a także brak przejrzystego przypisania obowiązków w tym zakresie pracownikom WSSE oraz ich niewystarczające przeszkolenie w tym obszarze. Biorąc pod uwagę brzmienie przepisów art. 1 pkt 1 i 3, art. 4 ust. 1 pkt 1 oraz art. 12 ust. 1a pkt 2 ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej oraz zobowiązanie użytkowników SBTK do przekazywania WSSE sprawozdań z pomiarów PEM w otoczeniu tych instalacji w celu sprawowania nadzoru nad warunkami higieny radiacyjnej, w ocenie NIK sposób postępowania z tymi dokumentami powinien być wewnętrznie ustalony oraz dokumentowany. Brak jakichkolwiek procedur wewnętrznych w tym zakresie, a także notatek lub adnotacji potwierdzających wykonanie analizy tego rodzaju sprawozdań (choćby pod kątem braku przekroczenia dopuszczalnego poziomu PEM) utrudnia również sprawowanie przez PWIS nadzoru nad pracownikami WSSE, którym powierzono wykonywanie czynności w zakresie nadzoru nad warunkami higieny radiacyjnej.

W 20 zbadanych przez NIK sprawozdaniach pomiarowych nie podano, że pomiary PEM przeprowadzono w budynkach mieszkalnych oraz na balkonach i na tarasach⁷⁷, w siedmiu sprawozdaniach podano wyjątkowo wysoką liczbę mieszkań z nieobecnymi lub odmawiającymi wstępu lokatorami w trakcie pomiarów. W przypadku tych sprawozdań pomiarowych WSSE, oprócz nieudokumentowania analiz wyników pomiarów PEM, nie przeprowadziła własnych pomiarów, a także nie zwróciła się do PCA o zbadanie dochowania prawidłowości procedur przy dokonanych pomiarach. Biegli wskazali na niezgodność opisanych w sprawozdaniach pomiarów z zasadami załącznika nr 2 do rozporządzenia MŚ z 2003 r.

(dowód: akta kontroli, tom I str. 134-136, 159, 542-567; tom II str. 1-2, 88-93, 295-296, 339-342, 362; tom III str. 308-343, 350-382)

3. W corocznych raportach o stanie sanitarnym województwa nie zawierano informacji na temat działań PWIS w zakresie nadzoru nad warunkami higieny radiacyjnej w części dotyczącej PEM w otoczeniu SBTK. Wynikało to z braku jednolitych w PIS zasad przedstawiania tego typu danych. Biorąc jednak pod uwagę, że zadania PWIS obejmują kontrolę przestrzegania dopuszczalnego poziomu PEM w środowisku życia człowieka, w tym w miejscach stałego i krótkotrwałego przebywania ludzi, a także znaczną liczbę dokumentów otrzymywanych systematycznie od użytkowników SBTK, zdaniem NIK działania PWIS w tym

⁷⁵ Do 12 grudnia 2017 r.

⁷⁶ W ramach uprawnień określonych w art. 8a ust. 1 pkt 1 ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

⁷⁷ 18 sprawozdań badanych w próbie 39 sprawozdań oraz dwa badane sprawozdania w związku z kontrolami interwencyjnymi.

obszarze powinny znajdować odzwierciedlenie w publikowanych corocznie raportach o stanie sanitarnym województwa.

(dowód: akta kontroli, tom I str. 159-160, 283-290, 419-430; tom II str. 5-7)

Ocena częściowa

WSSE nie uwzględniała w planowej i pozaplanowej działalności kontrolnej zagadnień związanych z PEM w otoczeniu SBTK. Nie prowadziła bieżącej analizy ryzyka przestrzegania normatywów PEM w środowisku życia człowieka, ukierunkowanej na wybór miejsc narażonych na występowanie ponadnormatywnego poziomu PEM, na podstawie danych, zawartych w otrzymywanych od operatorów zgłoszeniach instalacji i sprawozdaniach pomiarowych. Nie prowadzono udokumentowanej analizy sprawozdań pomiarowych, przedkładanych WSSE przez użytkowników SBTK na podstawie art. 122a ust. 2 Poś i nie reagowano na braki lub niejasności w tych dokumentach. Reagowano zaś w sposób prawidłowy na uzasadnione wnioski mieszkańców lub administratorów budynków, dotyczące potencjalnych przekroczeń norm PEM w mieszkaniach lub miejscach użyteczności publicznej, jednak prowadzone pomiary nie były prowadzone w sposób zgodny z obowiązującą metodą badawczą i rzetelnie dokumentowane. Nie pozwalało to na formułowanie jednoznacznych wniosków o dotrzymaniu dopuszczalnych poziomów PEM w otoczeniu SBTK.

NIK uwzględnia, iż kontrole PEM w otoczeniu SBTK nie były objęte wytycznymi GIS do planowania i działalności PWIS. Nie obowiązywały także w Państwowej Inspekcji Sanitarnej jednolite zasady typowania miejsc do pomiarów kontrolnych PEM oraz postępowania ze zgłoszeniami instalacji i sprawozdaniami pomiarowymi.

Kontrola NIK wykazała, że część wyników pomiarów przedkładanych przez operatorów telefonii komórkowej nie mogła stanowić podstawy do sformułowania wniosku, iż w miejscach dostępnych dla ludności w otoczeniu SBTK nie występują przekroczenia dopuszczalnego poziomu PEM. W skrajnych przypadkach w sprawozdaniach pomiarowych laboratoria pomiarowe wskazywały od ośmiu do 18 budynków i znaczną liczbę mieszkań niedostępnych do pomiarów (sięgającą nawet 250) ze względu na nieobecność mieszkańców. Wykonywanie pomiarów w budynkach mieszkalnych, na balkonach i tarasach, na których mogą przebywać ludzie, stanowi zaś jeden z kluczowych wymogów metodyki pomiarów PEM określonej w załączniku nr 2 do rozporządzenia MŚ z 2003 r. Zdaniem NIK, w przypadku powzięcia uzasadnionych wątpliwości co do rzetelności pomiarów, PWIS — jako organ właściwy w sprawach nadzoru nad warunkami higieny radiacyjnej w województwie — uprawniony jest do skierowania ich wyników do weryfikacji przez PCA oraz przeprowadzenia pomiarów PEM z własnej inicjatywy.

3. Działania oświatowo-zdrowotne w zakresie ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym pochodzącym od urządzeń telefonii komórkowej

Opis stanu faktycznego

3.1. W kolejno obowiązujących regulaminach organizacyjnych, w części dotyczącej zadań Działu (Oddziału) Oświaty Zdrowotnej i Promocji Zdrowia, nie wyszczególniono zadań oświatowo-zdrowotnych w zakresie ochrony przed promieniowaniem PEM pochodzącym od urządzeń telefonii komórkowej.

Działania profilaktyczne dotyczące ochrony zdrowia przed PEM⁷⁸ nie były uwzględniane w planach zasadniczych przedsięwzięć WSSE. Kierownik Działu Oświaty Zdrowotnej i Promocji Zdrowia WSSE (dalej: DOZiPZ) wyjaśniła, że PEM,

⁷⁸ W tym: dotyczące sposobów korzystania z urządzeń mobilnych w sposób ograniczający ekspozycję na PEM, w szczególności ukierunkowane na dzieci i młodzież.

pochodzące od urządzeń telefonii komórkowej, stanowiło zainteresowanie Państwowej Inspekcji Sanitarnej i było omawiane w trakcie innych działań⁷⁹, jednak był to zbyt wąski zakres tematyczny, aby tylko tym zagadnieniom poświęcać czas podczas realizacji programów edukacyjnych. Potrzebę podejmowania tematyki ochrony przed PEM wśród dzieci i młodzieży uznała za istotną, jednak zauważyła, że brak publikacji i badań przeprowadzonych przez instytuty naukowe nie pozwalał na wdrożenie działań o szerszym zasięgu. W latach 2015-2017 nie otrzymano z GIS zaleceń ani wytycznych odnośnie prowadzenia działań oświatowo-zdrowotnych w zakresie ochrony przed promieniowaniem PEM pochodzącym od urządzeń telefonii komórkowej.

WSSE, uczestnicząc w wydarzeniach organizowanych przez inne instytucje, organizowała punkty informacyjno-edukacyjne, w których rozdawano ulotki lub udzielano informacji na temat wpływu promieniowania telefonów komórkowych na zdrowie. W latach 2015, 2016 i 2017 zorganizowała odpowiednio: cztery, cztery i dziewięć punktów informacyjno-edukacyjnych, w których rozdano odpowiednio: 275, 320 970 egzemplarzy ulotek. Ulotka stanowiła autorskie opracowanie WSSE⁸⁰ i została, w listopadzie 2017 r., opublikowana na stronie internetowej WSSE. Zawierała porady dotyczące minimalizacji szkodliwego oddziaływania telefonu komórkowego na organizm użytkownika.

W styczniu 2018 r. (w trakcie kontroli NIK) w WSSE zorganizowano naradę dla pracowników pionu oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia powiatowych stacji sanitarno-epidemiologicznych województwa lubelskiego dotyczącą realizacji akcji i programów edukacyjnych planowanych w 2018 r. Tematyka narady obejmowała m.in. wpływ promieniowania elektromagnetycznego na zdrowie człowieka.

(dowód: akta kontroli, tom I str. 22-45, 135, 188-191, tom II str. 25-28, 85, 359-360)

3.2. WSSE nie koordynowała i nie nadzorowała działalności oświatowo-zdrowotnej placówek oświatowych w zakresie korzystania z urządzeń mobilnych w sposób ograniczający ekspozycję na PEM. Realizowano przede wszystkim zadania z zakresu promocji zdrowia, określone w planach zasadniczych przedsięwzięć oraz związane z bieżącą sytuacją epidemiologiczną. Wojewódzki Inspektor Sanitarny wyjaśniła, że działania realizowane lub inicjowane w placówkach systemu oświaty to przede wszystkim edukacyjne programy profilaktyczne oraz działania akcyjne dotyczące m.in. profilaktyki uzależnień od tytoniu, dopalaczy i alkoholu, a także związane z potrzebą i bieżącą sytuacją (np. wszawica, zatrucia dopalaczami, profilaktyka chorób zakaźnych, szczepienia ochronne, profilaktyka nowotworów).

Państwowa Inspekcja Sanitarna nie posiadała w swojej ofercie programu edukacyjnego dotyczącego ochrony zdrowia przed promieniowaniem PEM oraz korzystania z urządzeń mobilnych emitujących PEM, w związku z czym nie było możliwe dokonywanie oceny działalności oświatowo-zdrowotnej prowadzonej przez szkoły i inne placówki oświatowo-wychowawcze w tym zakresie.

(dowód: akta kontroli, tom I str. 136, tom II str. 85)

3.3. WSSE nie inicjowała współpracy na szczeblu wojewódzkim z innymi organami administracji publicznej, placówkami oświatowymi, kuratorium oświaty, instytutami badawczymi, uczelniami wyższymi, organizacjami pozarządowymi, sektorem prywatnym i innymi jednostkami w zakresie działań profilaktycznych dotyczących ochrony zdrowia przed PEM pochodzącym od urządzeń telefonii komórkowej.

⁷⁹ Realizowanych w formie rozmów indywidualnych z młodzieżą podczas spotkań informacyjnych.

⁸⁰ W opracowaniu ulotki korzystano ze wzoru ulotki opracowanej przez WSSE w Olsztynie.

Włączała się w wydarzenia organizowane przez inne podmioty⁸¹, prowadząc wskazaną w punkcie 3.1 działalność informacyjną.

Ulotka dotycząca tematyki PEM nie została przekazana powiatowym stacjom sanitarno-epidemiologicznym oraz innym podmiotom. Przyczyną był brak zapotrzebowania z innych instytucji oraz realizacja działań długofalowych WSSE w ramach innych priorytetów zdrowotnych.

(dowód: akta kontroli, tom I str. 188-189, tom II str. 26-27, 85-86)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Uwagi dotyczące
badanej działalności

W okresie objętym kontrolą, w ramach działalności oświatowo-zdrowotnej, WSSE nie prowadziła systematycznych i planowych działań zmierzających do zaznajamiania społeczeństwa z zasadami ochrony przez promieniowaniem PEM oraz bezpiecznego korzystania z urządzeń mobilnych emitujących PEM, nie inicjowała współpracy z innymi organami i jednostkami w tym zakresie, a także nie koordynowała i nie nadzorowała działalności oświatowo-zdrowotnej placówek oświatowych w zakresie korzystania z urządzeń mobilnych w sposób ograniczający ekspozycję na PEM.

NIK zwraca uwagę, że, w związku ze wzrastającą liczbą urządzeń mobilnych oraz SBTk na terenie województwa lubelskiego, istnieje potrzeba inicjowania i realizowania przez PWIS przedsięwzięć, związanych z działalnością oświatowo-zdrowotną w obszarze bezpiecznego korzystania z urządzeń mobilnych w sposób ograniczający ekspozycję na PEM. Niezależnie od braku jednolitych wytycznych GIS w tym obszarze, podejmowanie takich działań mieści się w zadaniach PWIS określonych w art. 6 w związku z art. 1 pkt 3, art. 2 oraz art. 12 ust. 1a pkt 2 ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

(dowód: akta kontroli, tom I str. 136; tom II str. 25-28, 85-86)

Ocena częściowa

Działania profilaktyczne dotyczące ochrony zdrowia przed PEM nie były uwzględniane w planach zasadniczych przedsięwzięć. WSSE nie prowadziła systematycznych działań oświatowo-zdrowotnych w zakresie ochrony przez promieniowaniem PEM, nie koordynowała i nie nadzorowała działalności oświatowo-zdrowotnej placówek oświatowych w zakresie korzystania z urządzeń mobilnych w sposób ograniczający ekspozycję na PEM oraz nie inicjowała w tym zakresie współpracy na szczeblu wojewódzkim z innymi podmiotami. Włączała się w wydarzenia organizowane przez inne jednostki i w ramach punktów informacyjno-edukacyjnych udzielała informacji i rozdawała ulotki edukacyjne, w których informowano o szkodliwym oddziaływaniu telefonu komórkowego na organizm użytkownika. Ograniczony zakres działań PWIS wynikał m.in. z braku jednolitych wytycznych GIS dotyczących metod i zakresu działalności w obszarze uświadamiania ryzyka związanego z promieniowaniem elektromagnetycznym, na które narażone są osoby intensywnie korzystające z urządzeń mobilnych.

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁸², wnosi o podjęcie, w ramach nadzoru wewnętrznego działań, mających na celu:

⁸¹ W wydarzeniach tych uczestniczyły także m.in. Policja, Straż Pożarna, Pogotowie Ratunkowe, Uniwersytet Medyczny w Lublinie, przedstawiciele jednostek systemu oświaty, inne służby administracji zespolonej przy Wojewodzie Lubelskim.

⁸² Dz. U. z 2017 r. poz. 524. Zwana dalej *ustawą o NIK*.

- rzetelne dokumentowanie pomiarów PEM w trakcie kontroli interwencyjnych, w tym uwzględnianie informacji o zakresie stosowanej metody badawczej, bądź wzmianki o jej niestosowaniu,
- rzetelne analizowanie wyników pomiarów PEM w otoczeniu SBTk i wyjaśnianie zapisów mogących świadczyć o możliwości przekroczenia dopuszczalnego poziomu PEM.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Lublinie.

Obowiązek
poinformowania NIK
o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Lublin, dnia 15 czerwca 2018 r.

Kontrolerzy

Przemysław Fidecki
Doradca ekonomiczny

Dyrektor

Delegatury Najwyższej Izby Kontroli
w Lublinie
Edward Lis

.....
podpis

.....
Podpis

Katarzyna Zglińska
Specjalista kontroli państwowej

.....
podpis